

Araştırma Makalesi
Research Article

Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Yıl: 2021 Cilt-Sayı: 14(3) ss: 763–783

Academic Review of Economics and Administrative Sciences
Year: 2021 Vol-Issue: 14(3) pp: 763–783

<https://dergipark.org/tr/pub/ohuibf/>

ISSN: 2564-6931

DOI: 10.25287/ohuibf.771979

Geliş Tarihi / Received: 20.07.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 08.12.2020

Yayın Tarihi / Published: 31.07.2021

AVRUPA 2020 STRATEJİSİ TEMELİNDE SEÇİLMİŞ GÖSTERGELERLE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ: AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Reyhan ÖZEŞ ÖZGÜR¹
Mehmet ZANBAK²

Öz

Sürekli gelişen ve yenilenen yapısıyla dinamik bir oluşumu temsil eden Avrupa Birliği (AB), en son hedeflerini ve politikalarını Avrupa 2020 Stratejisi'nde yayımlamıştır. Bu çalışmanın amacı da AB üyesi ülkeler ile aday ülke statüsünde yer alan Türkiye'nin, Avrupa 2020 Stratejisi kapsamında değerlendirilen 5 göstergesine (çevre, eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluk) yönelik karşılaştırmalı bir analizini yapmaktır. Bu analiz kapsamında gösterge değerlerinden oluşturulan endeksler yardımıyla görece olarak avantajlı ve dezavantajlı konumda bulunan ülkeler tespit edilmekte ve analize dahil olan ülkelerin öncelik vermesi gereken alanlar saptanarak çözüm önerileri sunulmaktadır. Yapılan analizler sonucunda, tam manasıyla bir parasal birlik olmasına karşın, sosyoekonomik bakımdan heterojen bir yapıyı bünyesinde barındıran AB'nin, ele alınan göstergeler ve 2017-2018 yıllarına ait veriler ışığında, farklı gelişmişlik seviyesine sahip ülkelerce oluştuğunu söylemek mümkündür. Araştırmanın bulguları; çevre, istihdam ve Ar-Ge göstergelerinde İsveç'in, eğitimde Litvanya'nın, yoksullukta ise Lüksemburg'un avantajlı konumda yer aldığını göstermektedir. Buna karşın Türkiye, Bulgaristan ve Romanya'nın söz konusu göstergelerde tüm ülkeler arasında negatif ayrıştığı vurgulanabilir. Analize dahil edilen 5 temel gösterge bakımından, tüm ülkeler içinde İsveç'in en avantajlı ülke konumunda yer aldığı tespit edilirken, en dezavantajlı olan ülkenin Türkiye olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte Macaristan, Malta, Polonya, Yunanistan, İspanya, İngiltere ve Fransa da nispeten düşük performans sergileyen ülkeler grubunda yerini almaktadır.

Anahtar Kelimeler : Avrupa Birliği, Türkiye, Avrupa 2020 Stratejisi, Kalkınma.

Jel Sınıflandırması : O11, O29, O52.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İİBF, Gümrük İşletme Bölümü, rozes@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0842-0590.

² Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi İİBF, Ekonometri Bölümü, mehmetzanbak@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9838-9063.

Atıf / Citation (APA 6):

Özeş-Özgür, R., & Zanbak, M. (2021). Avrupa 2020 Stratejisi temelinde seçilmiş göstergelerle karşılaştırmalı bir analiz: Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 763–783. <http://doi.org/10.25287/ohuibf.771979>.

A COMPARATIVE ANALYSIS WITH SELECTED INDICATORS BASED ON EUROPEAN 2020 STRATEGY: THE CASE OF EUROPEAN UNION COUNTRIES AND TURKEY

Abstract

European Union (EU) which represents a dynamic composition with its constantly improving and innovating structure published its latest goals and policies in Europe 2020 Strategy. The aim of this study is to comparatively analyse Turkey which is among the candidate countries of the EU to the 5 indicators which are evaluated within the scope of Europe 2020 Strategy (environment, education, employment, R&D, and poverty). As part of this analysis, countries in relatively advantageous and disadvantageous positions are identified with the help of indices created from indicator values, and the areas that the countries involved in the analysis should give priority to are identified and solution proposals are presented. As a result of the conducted analyses, it is possible to state that although there is an absolute monetary union, the EU which contains a socioeconomically heterogeneous structure consists of countries that have different development levels according to the discussed indicators and the data of years of 2017-2018. The findings of the study indicate that Sweden is advantageous in the environment, employment, and R&D indicators, Lithuania is advantageous in education, and Luxembourg is advantageous in poverty. On the other hand, it can be emphasized that Turkey, Bulgaria, and Romania dissociate negatively among all the countries in the above-mentioned indicators. In terms of the 5 basic indicators included in the analysis, it was determined that Sweden was the most advantageous country among all countries, while Turkey was the most disadvantaged country. Also, Hungary, Malta, Poland, Greece, Spain, England, and France are also in the group of relatively underperforming countries.

Keywords : European Union, Turkey, Europe 2020 Strategy, Development.

Jel Classification : O11, O29, O52.

GİRİŞ

Avrupa Komisyonu, Lizbon Stratejisi ile 2010 yılına kadar AB'ye üye ülkeleri rekabet gücü en yüksek, dinamik ve bilgi temeline dayanan ekonomilere sahip ülkeler haline dönüştürmeyi amaçlamıştır. Ancak özellikle 2008 yılında Amerika'da meydana gelen ve AB'ye de hızla yayılan küresel ekonomik krizin etkisiyle Lizbon Stratejisi'nde belirtilen hedeflere ulaşılamamıştır. Bunun üzerine AB, Lizbon Stratejisi'nden yola çıkarak küresel sorunları da göz önünde bulundurarak Avrupa 2020 Stratejisini oluştururken, bu hamleyle ekonomik, sosyal, çevre ve eğitim alanlarında önemli atılımlar yapılması planlanmıştır. Temelde akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme üzerine şekillenen Avrupa 2020 Stratejisi, AB'yi bilgi ve yenilikçiliğe dayalı bir ekonomiye dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla kaynakların daha verimli kullanıldığı ve rekabet gücü yüksek bir ekonomi için çalışılmaktadır. Stratejide belirlenen hedefler kapsamında ülkelerin başarısını daha iyi değerlendirebilmek amacıyla Strateji'nin de temel ana hedef başlıkları olan istihdam, Ar-Ge, çevre, eğitim ve yoksulluğa ait göstergelerden yararlanılabilmektedir. Bu çalışmanın amacı da *AB ülkeleri ile Türkiye'nin Avrupa 2020 Stratejisi'nde belirlenen hedeflere ulaşabilme ihtimalini ve olası sapmaların hangi alanlarda yoğunlaştığını tespit etmek ve buradan hareketle ülkelere politika önerileri sunmaktır. Ayrıca ülkelerin hangi göstergelerde öne çıktığının ya da görece olarak geride kaldığının belirlenmesi ve 2017–2018 yılı itibarıyla bir durum değerlendirmesinin yapılması çalışmanın başlıca amaçları arasında yer almaktadır*³. Bu amaçla Eurostat⁴

³ Avrupa Birliği aday üye ülke statüsünde yer alan Türkiye'nin diğer üye ülkelere göre hedef/gerçekleşme performansının öne çıkarılması çalışmanın kaleme alınmasındaki bir diğer motivasyonu oluşturmaktadır. Ayrıca üyelik sürecini tamamlamış, tam üye ülke sıfatını elde etmiş ancak halen gelişmekte olan ülkeler sınıfında yer alan Romanya, Bulgaristan, Macaristan gibi ülkelerin mevcut durumlarını ve dolayısıyla Türkiye ile benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymak, çalışmanın hazırlanmasındaki bir diğer amaç olarak vurgulanabilir.

⁴ “Europe 2020 Indicators”, Son Güncelleme: Ocak 10, 2020, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>. Bu veri seti incelendiğinde, ele alınan değişkenlerden, çevre değişkeninin verisinin 2017'de, eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluk değişkenlerinin verisinin ise 2018 yılında sonlandığı görülmektedir. Çalışmada değişkene göre farklılaşmakla birlikte, 2 yıla ait veri setinin yer almasının temel nedeni budur.

veri tabanından elde edilen beş temel göstergeye (çevre, eğitim, istihdam, Ar-Ge, yoksulluk) ait verilerin incelendiği araştırmada, göstergelere göre değişimle birlikte 2017 ve 2018 yıllarına odaklanılmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmanın birinci bölümünde AB'nin kuruluş amacı, hedefleri ve yayımladığı stratejilerden kısaca bahsedilirken ayrıca Birliğin en son yayımladığı Avrupa 2020 Stratejisi'nin ortaya çıkış şekli ve amaçları detaylandırılmaktadır. İkinci ve üçüncü bölüm ise sırasıyla odak noktasını Avrupa 2020 Stratejisi'nin oluşturduğu akademik çalışma özetleri ve AB ülkeleri ile Türkiye'ye ait 5 hedef göstergenin sonuçlarının değerlendirilmesine ve yorumuna ayrılmaktadır. Bu noktada çalışmayı literatürdeki diğer çalışmalardan ayıran en önemli husus, analizin, ülkelerin hedefleme-gerçekleşme performansları yanında, göstergelere yönelik hesaplanan endeksler üzerinden yapıyor olmasıdır. Bir başka ifadeyle en iyi ya da ortalama değerden sapmaları gösteren endeks değerleri ve buna ilişkin çıkarımlar, çalışmayı diğerlerinden farklılaştırmaktadır. Buradan hareketle çalışmanın son bölümünde analiz bulguları değerlendirilmekte ve ülke bazlı politika önerileri sunulmaktadır.

I. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE KALKINMAYA YÖNELİK BAŞLICA STRATEJİLER

Ekonomik bir topluluk olan AB, kuruluş döneminde daha çok bölgesel sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmıştır. Kuruluşunun ilk yıllarında ortaya çıkan bölgesel ve sosyal kaygılarla özellikle kömür ve çelik ticaretinin yapıldığı bölgelere odaklanılmıştır. Daha sonraları uygulanan genişleme ve derinleşme politikaları ile farklı alanlarda da politika üretilmeye başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, işçi ve işveren arasında bir uzlaşma sağlanmasını gerektiren dönemden günümüze kadar değişen ihtiyaçlar, önemli politikaların geliştirilmesine ve değişiklikler yapılmasına neden olmuştur. Asıl hedefi savaş sonrası ortaya çıkan sorunlara çözüm üretmek olan topluluk, bölgesel konulara doğrudan değinmemiş, temelde ekonomik kriz ile mücadele eden devletlerin toplu olarak kalkınmasına odaklanmıştır. Ancak zamanla küreselleşmenin de etkisiyle daha zayıf olan bölgelerin geliştirilmesine odaklanan bir politikanın şart olduğu konusunda uzlaşmaya varan Birlik, bu konuda çalışmalara devam ederken, aynı zamanda da yenilik yapma ve eğitim gibi konuların üzerinde önemle durmaya başlamıştır (Yazıcı, 2018: 437–438).

Bu noktada şu da vurgulanabilir ki, daha çok ekonomik kaygılarla kurulan AB'de Maastricht Antlaşması'na kadar tam anlamıyla bir sosyal politika oluşturulamamıştır. İlk önce Avrupa Ekonomik Topluluğu adı altında kurulan Birliğin 1972 yılına kadar ortak bir sosyal politikası bulunmamaktaydı. Ancak 1972 Paris Zirvesi ile sosyal politikanın ekonomik birlik ve para birliği ile aynı değerde olduğuna vurgu yapılmış ve bağımsız bir Avrupa Sosyal Politikasının oluşturulması için ilk adım atılmıştır. Devamında 1980'lere gelindiğinde ise Birlik neo-liberalleşme ve kapitalizm ile bir değişime gitmiş ve 1992 yılında imzalanan ve Kasım 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht anlaşması ile yeni bir sayfa açılmıştır (Yazıcı, 2018: 442; Turhan, 2019: 16). AB tarihinin en önemli anlaşmalarından biri olarak kabul edilen bu anlaşma ile ekonomik ve parasal birlik oluşturularak ekonomik bütünleşme güçlendirilmiştir. Avrupa Topluluğu adının artık Avrupa Birliği olarak adlandırılmaya başlandığı anlaşmanın tüm yeniliklerin yanı sıra getirdiği asıl değişim, Tek Avrupa Yasası, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ve Adalet ve İçişleri olmak üzere üç temel yapının oluşturulmasıydı (Turhan, 2019: 22). Antlaşma sürecinde İngiltere'nin katılımı olmadığı için Avrupa Sosyal Birliği gerçekleştirilememiş, ancak 1997 yılında Amsterdam Antlaşması ile bu sorun çözülmüş ve ilk kez ortak hareket etmek üzere bir istihdam stratejisi belirlenmesine karar verilmiştir (Selek Öz & Karagöz, 2015: 103). Daha sonra 2000 yılında toplanan Lizbon Zirvesi'nde Avrupa Birliği 10 yıllık hedef belirlemiş ve hedeflerin sonuçlarının 2010 yılında değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır (Turhan, 2019: 45).

I.I. Lizbon Stratejisi

Lizbon Zirvesi, Avrupa Birliği'nin özellikle istihdam ve sosyal politikaları açısından bir dönüm noktası sayılmış ve Lizbon Stratejisi olarak adlandırılan yeni bir süreci başlatmıştır. Ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç sütun üzerine inşa edilen Lizbon Stratejisi'nin en önemli adımları "Avrupa İstihdam Stratejisi" ve "Açık Koordinasyon Yöntemi" olmuştur (Turhan, 2019: 45; Selek Öz & Karagöz, 2015: 108). Dinamik, rekabetçi ve bilgiye dayalı sürdürülebilir bir kalkınmanın amaçlandığı Stratejide, istihdama dair 2010 yılı temel hedefleri; yıllık ortalama %3 ekonomik büyüme, toplam istihdam oranının %61'den %70'e çıkarılması ve kadın istidam oranının da %51'den %60'a yükseltilmesi olarak açıklanmıştır (Turhan, 2019: 45). Bu hedeflerin yanı sıra, Lizbon Stratejisi'nde asıl hedeflenen ekonomik büyümeyle birlikte sosyal modeli devam ettirmek olmuştur. Dolayısıyla üretim ve rekabeti artırmakta en önemli hedeflerden biri olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda hem ulusal hem de bölgesel düzeyde düzenlemeler yapılması kararlaştırılmış ve ekonominin baştan sona geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ancak 2002 yılı itibarıyla işsizliğin azalması, işe katılımın artması, cinsiyet ayrımının azalması gibi bazı ilerlemeler kaydedilse de genel olarak uzun süreli işsizlik ve kadınların iş gücüne daha az katılımı gibi konularda bölgesel farklılıkların devam ettiği görülmüştür. Bu nedenle Komisyon, hedefleri basitleştirerek ve öncelikli hedefleri belirleyerek 2010 yılına kadar yapısal sorunların önüne geçmeyi planlamış ve 2000–2005 Sosyal Politika Gündemini sunmuştur. Bu gündem ile istihdam konusunda bölgeler arasında dengesizliğin giderilmesi, sosyal dışlanışlıkla mücadele ve gelir dağılımında adaletin sağlanması konularında ilerlemenin sağlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda; sosyal uyum, eğitim, öğretim ve araştırma, fırsat eşitliği, iş yerinde yüksek performans standartlarına yatırım gibi konular içerilmiş ve eylemlerin koordine edilmesi için sosyal diyalog, açık iletişim, AB Eylem Planları ve AB Yapısal Fonları gibi çeşitli mekanizmalar üretilmiştir. Buradan hareketle AB, farklı göstergeler belirleyerek, farklı sosyal yapıları ortak bir noktada toplamayı ve ekonomik kalkınma hedefleri ve küresel ekonomi ile mücadele sürecini de uyum içinde yürütmeyi amaçlamıştır (Yazıcı, 2018: 442–444). Avrupa İstihdam Stratejisi 2005 yılında tekrar yenilenmiş fakat 2008 yılında meydana gelen global ekonomik krizin tüm dünya ülkeleri üzerindeki olumsuz etkisiyle belirlenen hedeflere ulaşamamıştır. Hedefler de önemli aşamalar kaydedilmiş olmasına rağmen hem AB bütünü hem de üye ülkeler bazında istihdam politikalarının yönetimi, halk katılımı ve devlet desteği etkin olarak gerçekleştirilemediği için arzu edilen başarıya ulaşamamıştır (Selek Öz & Karagöz, 2015: 110). Tüm bu sebeplerden dolayı AB 17 Haziran 2010 tarihinde, akıllı ve sürdürülebilir büyüme kapsamında yeni hedefleri içeren Avrupa 2020 Stratejisini kabul etmiştir (Turhan, 2019: 54).

I.II. Avrupa 2020 Stratejisi

Lizbon Stratejisi'nde belirlenen hedeflerin tutturulamaması ve Strateji'nin 2010 yılında sonlanması üzerine, sosyal dışlanma, yoksulluk, artan işsizlik ve ekonomik kriz sorunlarına çözüm yolları bulunması amacıyla Avrupa 2020 Stratejisi hazırlanmıştır (Yazıcı, 2018: 444). Lizbon Stratejisi'yle 2010'a kadar konulmuş olan hedeflere ulaşamayan AB, ortaya çıkan yeni konjonktürde, benzer hedeflerle yeni bir strateji meydana getirmiştir. Bu yeni stratejiyle AB, oluşan yeni şartlar altında bir yandan Lizbon Stratejisi'nin eksiklerini gidermeyi amaçlarken, diğer yandan üye ülkeler arasındaki ekonomik yapı farklılıkları üzerinde durmuştur (Turhan, 2019: 54). Avrupa 2020 Stratejisi'nin genel olarak hedefleri ve istihdam ilkeleri göz önünde bulundurulduğunda Strateji'nin temel fikrinin "büyüme" olduğu görülmektedir. Ayrıca, Avrupa 2020 Stratejisi'yle yenilenen Avrupa İstihdam Stratejisi "akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme" olmak üzere üç temel yapıdan oluşmuştur. Akıllı büyüme ile temelde, bilgi ve inovasyona dayalı bir ekonominin yaratılması, Birliğe dahil olan ülkelerin eğitim kalitesinin yükseltilmesi, Ar-Ge faaliyetlerinin güçlendirilmesi ve yüksek katma değer yaratan mal ve hizmet üretimi amaçlanmıştır. Ayrıca sürdürülebilir büyüme kapsamında AB, bütün işletmelerde çevreye duyarlı yeşil süreçlerin geliştirilmesi ve kaynakların etkin kullanımına dayalı bir rekabet modeli meydana getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Böylelikle yüksek karbon salımının, biyolojik çeşitlilik kaybının ve kaynak israfının azaltılması hedeflenmiştir. Kapsayıcı büyüme ise, istihdam seviyesinin arttırıldığı bir ekonomi ile yoksulluğun azaltıldığı, emek piyasalarının modernleştirildiği, mesleki eğitim yoluyla iş gücünün değişimi ve yönetilmesi ile toplumsal uyumun sağlanması gibi konuları teşkil

etmektedir (Selek Öz & Karagöz, 2015: 111–112). Diğer yandan Avrupa 2020 Stratejisi doğrultusunda yerine getirilmesi amaçlanan 5 temel hedef şöyle özetlenmektedir (Turhan, 2019: 55);

- AB'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'sının (GSYH) %3'ünün Ar-Ge faaliyetlerine ayrılması,
- 20–64 yaş arası toplam nüfusun %75'ine istihdam olanakları yaratılması,
- Sera gazı emisyonlarının azaltılması (1990 yılına göre %20 oranında azaltılması ve diğer ülkelerin girişimleri ile de bu oranın %30 düzeylerine kadar çıkarılabilmesi) ve yenilenebilir enerji payının artırılması (AB'nin toplam enerji tüketiminde yenilenebilir enerji miktarının %20 düzeyine çıkarılması),
- 30–34 yaş arası yükseköğretime katılanların oranının %40'a çıkarılması ve okulu erken bırakanların oranının %10'a düşürülmesi,
- Ulusal yoksulluk sınırı altında yaşayan Birliğe üye AB vatandaşlarının sayısının %25 oranında düşürülmesi. Ayrıca en az 20 milyon vatandaşın yoksulluk ve sosyal dışlanma probleminin çözümü üzerine odaklanılmıştır.

I.III. Türkiye'nin 2023 ve Avrupa 2020 Hedeflerine Yönelik Temel Noktalar

Türkiye uzun yıllar itibarıyla belirli aralıklarla yayımladığı kalkınma planlarıyla uzun vadeli ekonomik ve sosyal hedeflerini belirtmektedir. Bu bağlamda en son yayımlanan 11. Kalkınma Planı'nda Türkiye'nin hem 2019 hem de 2023 yılına dair hedefleri yer almaktadır. Türkiye'nin durumu ve Avrupa 2020 Stratejisi'nde yer alan hedeflerle tutarlılığının tespit edilmesi bakımından söz konusu Kalkınma Planı'nda belirlenen uzun vadeli hedefleri de konu kapsamında değerlendirmek uygun olacaktır. Bu bağlamda 2023 yılı temel hedeflerinde;

- Türkiye'nin yüksek gelir grubu ülkeler seviyesine ulaştırılarak GSYH'sinin 1,08 milyar dolara çıkarılması ve aynı zamanda en yüksek insani gelişmişlik seviyesindeki ülkelere biri haline gelmesi,
- Kişi başına gelirin 12.484 dolara çıkarılması,
- İhracatının 226,6 milyar dolara çıkarılması,
- İşsizlik oranının yüzde 9,9'a düşürülmesi,
- 4,3 milyon ilave istihdam yaratılması,
- Özellikle kadınların iş hayatına katılımının artırılmasıyla işgücüne katılma oranının yüzde 56,4 seviyesine çıkarılması,
- Enflasyon oranının tek haneli rakamlara indirilmesi,
- İstikrarlı bir ekonomik büyümenin sağlanması.

İhracata dönük, yenilikçi ve ithalat bağımlılığı azalmış bir üretim süreci ile her alanda verimliliğin arttığı, yurt içi tasarrufların ve yatırımların yükseldiği sürdürülebilir bir büyüme sürecine ulaşılması hedeflenmektedir. Ayrıca kamu yatırımları içerisinde en fazla eğitim sektörüne yatırım yapılması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda tekli eğitime geçilmesi, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, mesleki ve teknik eğitim atölyelerinin geliştirilmesi ve eğitimin her kademesinde niteliğin artırılması hedeflenmektedir. Ar-Ge ve yenilik yatırımlarına ağırlık verilmesi ve Ar-Ge harcamalarının GSYH'ye oranının %0,96'dan %1,8'e çıkarılması öngörülmektedir (TCCSBB, 2019: 26–107). 11. Kalkınma Planı ile birlikte Türkiye'nin 2023 yılı hedeflerini yansıtan ve Orta Vadeli Program olarak da adlandırılan Yeni Ekonomi Programı (YEP) ise 2020 yılı itibarıyla revize edilerek YEP/2020 şeklini alırken, yeni hedef ve beklentiler ilan edilmiştir. Söz konusu Programda, 2023 yılı için işsizlik hedefi (beklentisi) %10,9, istihdam oranı hedefi %46,7, büyüme öngörüsü ise %5 şeklinde vurgulanmıştır. Bununla birlikte enflasyonun %4,9, kişi başına gelirin (KBGSYH) 10.033 dolar şeklinde gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Ayrıca YEP/2020 dahilinde 2023 yılında ihracatın 214 milyar dolar, ithalatın 256 milyar dolar, cari dengenin ise 1,3 milyar dolar fazla verecek şekilde hedeflendiği de belirtilmektedir (TCHMB, 2020: 14–35).

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda, hem 11. Kalkınma Planı hem de YEP ışığında Türkiye'nin 2023 yılı hedeflerindeki temel başlıkların Avrupa 2020 Stratejisi hedefleri ile oldukça uyumlu olduğu

görülebilmektedir. Yani Avrupa 2020 Stratejisi'nde üzerinde önemle durulan sürdürülebilir büyüme, yenilikçi bir yapı ve eğitim başlıklarının Türkiye'nin uzun vadeli hedefleri ile tutarlı olduğu açıktır. Böylelikle Türkiye'nin 2023 hedeflerini gerçekleştirmesi yönünde göstereceği her türlü faaliyet ve çabanın aynı zamanda Avrupa 2020 hedeflerine de yaklaştırabileceğini söylemek yerinde bir tespit olacaktır.

II. LİTERATÜR

Bu başlık altında, çalışmanın asıl amacını oluşturan Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerinin, AB üyesi ülkeler ve diğer dünya ülkeleri bakımından değerlendirildiği çalışmalardan oluşan bir özet sunulmaktadır. Ayrıca genellikle çeşitli kuruluşlardan elde edilen verilerin doğrudan kullanıldığı veya söz konusu verilerle çok boyutlu analizlerin yapıldığı çalışmalara ve Avrupa 2020 Stratejisine yönelik Avrupa Komisyonu'nun yayımladığı raporlara yer verildiği de vurgulanabilir. Araştırma konusu ile ilgili uluslararası literatürde çok sayıda çalışma yer almasına karşın, ulusal literatür bu bakımdan biraz sınırlı kalmıştır. Bu çalışmanın temel amaçlarından birisi de ulusal literatürde var olan bu boşluğu bir nebze doldurmak ve çalışma alanına katkı sunmaktır.

Bu noktada uluslararası literatüre bakıldığında ilk olarak Ayllon ve Gabos'a ait çalışma değerlendirilebilir ki araştırmacılar bu çalışmada tüm AB üyesi ülkeleri Avrupa 2020 Stratejisi kapsamında 2004–2010 dönemini incelemiş ve AB Gelir ve Yaşam Koşulları verilerini kullanmıştır. Panel veri analizinin yapıldığı çalışmada Avrupa 2020 yoksulluk hedefinin 3 sosyal göstergesi (yoksulluk, maddi yoksunluk ve iş yoğunluğu) analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda yoksulluk göstergesinin en fazla etkilendiği ülke Polonya, en az etkilendiği ülke İspanya olarak tespit edilirken, düşük iş yoğunluğunun en yüksek olduğu ülkenin ise Avusturya olduğu saptanmıştır (Ayllon & Gabos, 2017). Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerini yine AB üyesi ülkeler için değerlendiren bir başka çalışma Balcerzak tarafından kaleme alınmıştır ki 2004–2013 dönemi için çok değişkenli analiz yöntemi ve değişkenlerin normalizasyonuna dayanan sıfır ünitarizasyon metodunun kullanıldığı çalışmada, ülkeler 5 bölüme ayrılarak değerlendirilmiştir (Balcerzak, 2015). Araştırma sonuçlarına göre, eski AB üyesi ülkeler ile yeni AB üyesi ülkeler arasında hedeflere ulaşma bakımından çeşitlilik bulunduğunu ve 2004 yılından 2013 yılına yeni AB üyesi ülkelerin Strateji hedeflerine ulaşmada önemli bir ilerleme kaydettiği görülmüştür. Ayrıca Almanya'nın oldukça mütevazı bir ilerleme kaydettiği görülürken İtalya'nın ise hedeflere doğru oldukça yavaş ilerlediği saptanmıştır. Diğer yandan (Balezantis, Balezantis & Brauers Willem, 2011), Avrupa 2020 Stratejisi'nde yer alan hedef yapısal göstergeleri (istihdam, büyüme, enerji yoğunluğu ve tüketimi, sera gazı emisyonları vb.) analiz etmek amacıyla çok amaçlı bir değerlendirme metodu (multimooora) kullanmış, 2005–2008 döneminin ve AB üyesi ülkelerin kapsandığı çalışmada üye devletler yüksek, orta ve düşük performanslı olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Araştırma sonucunda, AB üyesi ülkelerin sosyal ve ekonomik performansları arasında hala büyük bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. İsveç ve Finlandiya'nın performansı en yüksek ülkeler olduğu tespit edilirken; Bulgaristan ve Malta ise en düşük performanslı sahip ülkeler olarak tespit edilmiştir. Yine aynı yazarlara ait bir başka çalışmada, Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerine en iyi hazırlanan AB ülkelerini tespit etmek amacıyla 22 hedef (bütçe açığı, büyüme, enflasyon, istihdam, işsizlik, eğitim vb.) belirlenmiş ve ülkelerin bu hedefleri gerçekleştirmedeki performansları değerlendirilmiştir. Yine multimooora çok amaçlı bir değerlendirme yönteminin kullanıldığı çalışmada 2010–2012 dönemi incelenmiş ve araştırma sonucunda İsveç, Lüksemburg, Finlandiya, Hollanda ve Danimarka'nın başarılı performans sergileyen ülkeler olduğu saptanmıştır. Ayrıca 2004 yılında Birliğe katılan Estonya, Slovakya, Slovenya, Litvanya ve Çek Cumhuriyeti gibi ülkelerinde göstergelerde oldukça iyi durumda oldukları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgularda Romanya, Portekiz ve Yunanistan'la birlikte İngiltere'nin de oldukça düşük performans gösteren ülkeler olduğu belirtilmiştir.

Sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadelede Avrupa 2020 Strateji hedeflerinin uygulanabilme sürecini inceleyen Warzecha ve Skorska, AB üyesi ülkeler bütünü ve ülke bazında bir analiz sunmuştur. Araştırmada çok boyutlu karşılaştırmalı analiz metodlarından biri olan TOPSIS (Technique for Order

Preference by Similarity to Ideal Solution) metodu ile AB ülkelerini sınıflandırmak için hiyerarşik kümeleme metodlarından biri olan Ward's metodu kullanılmıştır. 2005–2015 döneminin değerlendirildiği araştırma sonucunda, Polonya'da ve AB'nin bütününde yoksulluk tehlikesinin veya sosyal dışlanma göstergesinin azaldığı görülürken; en düşük yoksulluk göstergesi değerinin Çek Cumhuriyeti'ne, en yüksek yoksulluk göstergesi değerinin ise Bulgaristan'a ait olduğu saptanmıştır (Warzecha & Skorska, 2017).

Tüm AB üyesi ülkeler ve 4 AB üyesi olmayan ülkenin (İzlanda, Norveç, İsviçre ve Türkiye) değerlendirildiği bir başka çalışmada Goedeme (2013), Avrupa 2020 Stratejisi yoksulluk göstergelerinden gelir, yoksunluk ve işgücü piyasasına katılım göstergeleri değerlendirilmiştir. Ayrıca 2010 yılında Avrupa Konseyi tarafından hedeflenen yoksulluğu azaltma hedeflerinin göstergeleri (yoksulluk oranı riski, hammadde yoksunluğu göstergesi ve hanehalkının iş yoğunluğu göstergesi) üzerine odaklanılırken, 2007 ve 2008 yılının değerlendirildiği araştırma sonucunda standart hatanın ciddi ölçüde ilgililenen ülkeye ve değişkene bağlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada Resmi Avrupa 2020 yoksulluğu azaltma göstergelerine odaklanılarak, araştırmacıların standart hataları tahmin ederken en azından hanehalkı içindeki kümelenmeyi dikkate almaları gerektiği belirtilmektedir. Avrupa ülkeleri arasında yoksulluk göstergesi ile hammadde yoksunluğu göstergeleri kıyaslandığında, hammadde yoksunluğu göstergesinde AB üyesi ülkeler arasındaki farkın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerini Visegard grubu ülkeler (Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovakya) açısından değerlendiren Kaposzta & Nagy (2015), Stratejide yer alan göstergeleri 2000, 2004, 2010 ve 2013 yılları için incelemiştir. Eurostat veri tabanından elde edilen verilerin kullanıldığı analiz sonucunda, 4 ülkenin de 2004 yılından 2013 yılına kişi başı GSYH oranlarında artış gözlenmiştir. Elde edilen bulgularda Visegard ülkelerinin her açıdan bölgesel uyum içinde olmadığı ancak Macaristan hariç, sera gazı emisyonları, yenilenebilir enerji payı, insani kalkınma ve yoksulluk riski azaltımı göstergelerinde iyi bir performansa sahip oldukları tespit edilmiştir. Ülkelerin özellikle Ar-Ge ve istihdam göstergelerinde AB hedefleri ile birlikte kendi ulusal hedeflerinin de gerisinde kaldıkları tespit edilmiştir. Her bir AB üyesi ülke için Avrupa 2020 Stratejisi'nde yer alan 6 göstergenin (istihdam, Ar-Ge harcamaları, sera gazı emisyonları, enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payı, eğitim, yükseköğretime katılım payı) seviyesini tahmin eden Leon & Nica (2011), 1999–2009 dönemini değerlendirmiştir. Eurostat veri tabanından elde edilen verilerden yararlanılan çalışmada AB ülkelerinin sadece %40'ının Strateji hedeflerine ulaşabileceği tespit edilmiştir. En kırılgan göstergelerin ise iş gücü piyasası, Ar-Ge ve çevresel koruma göstergeleri olduğu saptanmıştır. Aynı gelişim trendinin sürdürüldüğü takdirde sadece beş üye ülkenin (Finlandiya, Avusturya, İsveç, İrlanda ve Danimarka) Ar-Ge'deki yatırım hedeflerine ulaşabileceği öngörülmüştür. Avrupa'nın kuzeyinde yer alan devletlerin çoğunun güneyinde yer alan devletlerin çoğuna göre plan hedeflerini tutturmada daha başarılı olacağı belirtilmiştir.

Avrupa 2020 Stratejisi'nin sosyal boyutunu özellikle Hırvatistan ve Makedonya için inceleyen Mitev Gerovska ve Stubbs ise 2005–2010 dönemini Eurostat'tan elde edilen verilerin ışığında analiz etmiş ve araştırma sonucunda, Hırvatistan ve Makedonya'nın özellikle istihdam, eğitim ve yoksulluk göstergelerine ait hedefleri başarmada ciddi zorluklarla karşılaşacağını tespit etmiştir. Özellikle Makedonya'da kadın istihdamı oranının oldukça düşük seviyelerde olmasından dolayı istihdam hedeflerine ulaşmasının çok güç olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Hırvatistan'ın ekonomik büyüme hedeflerine ulaşma açısından en yavaş hareket eden ülkelerden biri olduğu saptanmıştır (Mitev Gerovska & Stubbs, 2012). Avrupa 2020 Stratejisi'nin akıllı büyüme içeriği bağlamında, AB üyesi ülkelerin rekabet gücünü inceleyen bir başka çalışma Priede ve Neuert'e aittir. Küresel Rekabet Gücü indeksine ilişkin veriler 2007–2015 dönemi için ele alınmış, 7 seçili ülke (Amerika, Japonya, Çin, Güney Kore, Hindistan, Brezilya, Rusya) ve AB üyesi ülkelerin kapsandığı araştırma sonucuna göre, Amerika, Japonya, Güney Kore ve Çin'in en yüksek rekabet gücüne sahip ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca uluslararası rekabet gücünün anahtar faktörü olarak değerlendirilen "yenilik kapasitesi"nin en yüksek ülkelerin Finlandiya, Almanya, İsveç, Hollanda, Danimarka ve İngiltere olduğu belirtilmiştir. AB üyesi ülkeler arasında Finlandiya, İsveç ve Danimarka'nın 2020 hedeflerini tutturmada en başarılı ve en yenilikçi ülkeler olduğu tespit edilmiştir (Priede & Neuert, 2015). Roth & Thum'a (2010) ait araştırma dokümanında Avrupa 2020 Stratejisi'nin özellikle "eğitim boyutu" hedefi

değerlendirilmiştir. Araştırmada AB üyesi ülkeler ve OECD ülkeleri ile yükselen piyasalar olan Çin, Hindistan ve Brezilya'nın eğitim göstergesine ait performansı incelenmiştir. Barro ile Lee'ye ait veri setinden alınan değerlerin analiz edildiği araştırma sonucunda ise, 1990–2008 döneminde, toplam Ar-Ge harcamalarının en yüksek olduğu ülkenin Amerika olduğu görülmüştür. Çin'in Ar-Ge harcamalarının ise özellikle 2000 yılından itibaren hızla arttığı tespit edilmiştir. Özellikle Ar-Ge ve yenilik yapma alanlarına yoğunlaşan Çin'in 2020 yılında eğitim hedeflerinin çok üzerine çıkacağı tahmin edilmiştir (Barro & Lee, 2010). Ayrıca Eurostat veri tabanından elde edilen verilerin de değerlendirildiği araştırma sonuçlarına göre Almanya da dahil olmak üzere birçok AB üyesi ülkenin 2020 yılında, eğitimde belirlenen gösterge hedeflerine ve eğitim kalitesine ulaşamayacağı tespit edilmiştir. Yine Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerinden eğitim hedeflerine odaklanan Spisakova ve arkadaşlarına ait çalışmada ise eğitimin iki alt göstergesi olan “okulu erken bırakanların oranı” ve “yükseköğretime katılanların oranı” değerlendirilmekte ve araştırmada AB üyesi ülkelerde bu iki alt göstergenin başarı seviyesi analiz edilmektedir. Çalışmanın odak noktasını Güney Avrupa ülkeleri oluştururken, Eurostat veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak regresyon analizinin yapılmış ve çalışmada 2002–2014 dönemi değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgularda, okulu erken bırakanların oranlarında, 2014 değerleri halen 2020 Strateji hedeflerinin altında olsa da, en iyi sonuçların elde edildiği ülkenin Letonya olduğu saptanmıştır. En kötü sonuçlar ise Malta'ya aittir. AB'nin güney ülkelerinden Kıbrıs, Hırvatistan, İtalya, Yunanistan ve Slovenya'nın ise 2013 yılında belirlenen hedeflere ulaştığı tespit edilmiştir. Yükseköğretime katılanların oranında ise İtalya ve Lüksemburg'un en yüksek değerlere sahip ülkeler olduğu saptanmıştır. Genel olarak AB'nin güney ülkelerinden Portekiz, Malta, Bulgaristan, Hırvatistan, İtalya ve İspanya'nın hedeflerin oldukça gerisinde kaldığı tespit edilmiştir (Spisakova, Gontkovičová & Hajduová, 2016).

Diğer yandan Stanickova Avrupa 2020 Stratejisi bağlamında, AB üyesi ülkeler arasında sosyal boyut ve eşitsizlik problemlerini değerlendirmiştir. Araştırma 2010–2015 dönemi için yürütülmüş ve Veri Zarflama Analizi yöntemi kullanılmıştır. Eşitsizliğin hem ülkeler içi hem de ülkeler arası olmak üzere iki boyutta değerlendirildiği çalışmada, AB üyesi ülkelerde verimliliğin oldukça düştüğü görülmüştür. Ayrıca AB üyesi ülkeler arasındaki eşitsizlikten ziyade ülke içi eşitsizliklerin daha önemli boyutta olduğu çalışmanın diğer bir önemli bulgusudur. AB üyesi ülkelerde, Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerinin uygulanabilirliğini 2009–2014 dönemi için değerlendiren Stec ve Grzebyk ise Strateji kapsamında 10 alt göstergeyi (istihdam, Ar-Ge harcamaları, sera gazı emisyonları, yenilenebilir enerji payı, enerji tüketimi, ilköğretim ve yükseköğretim mezunları oranı, yoksulluk, işgücü yoğunluğu ve maddi yoksunluk) değerlendirmiştir. Eurostat veri tabanından elde edilen veriler ışığında sentetik ölçümlerin yapıldığı araştırma sonucuna göre, 2014 yılı itibarıyla, Strateji hedeflerini tutturmada, İsveç, Finlandiya, Danimarka ve Avusturya'nın lider ülkeler olduğu saptanmıştır. Hedeflere ulaşmada AB ülkelerinin çoğunluğunun ortalama bir ilerleme kaydettiği ancak Romanya, Bulgaristan, İtalya, Malta, İspanya ve Yunanistan'ın söz konusu hedeflere ulaşmada çeşitli problemlerle karşılaştığı tespit edilmiştir (Stec & Grzebyk, 2018).

Konuya ilişkin ulusal literatüre bakıldığında ise, Avrupa 2020 Strateji hedeflerine dair incelemede bulunan çalışmalardan biri Lorcu'ya ait olduğu söylenebilir. Söz konusu çalışmada AB üyesi ve AB'ye aday ülkelerin 2020 yılı eğitim hedeflerine ulaşım ulaşamayacakları gerçekleşen performanslar çerçevesinde değerlendirilmektedir. 2010 yılı için yapılan çalışmada Çok Boyutlu Ölçekleme Tekniği (Multidimensional Scaling Analysis-MDS) kullanılmış ve araştırma sonucunda, eğitim hedeflerini gerçekleştirmede Türkiye, Bulgaristan ve Romanya'nın, özellikle Finlandiya ile Danimarka'dan ayrıldığı vurgulanmıştır. Bunun yanında Finlandiya ve Danimarka'nın hedefleri gerçekleştirmede en başarılı iki üye ülke olduğu da tespit edilmiştir. Avrupa 2020 hedeflerini, Avrupa İstihdam Stratejisi bağlamında değerlendiren Selek Öz ve Karagöz ise AB bütünü ve AB'ye üye ülkeleri 2014 yılı için incelemiştir. Eurostat veri tabanından elde edilen veriler ışığında, 2020 yılında Strateji'de belirlenen GSYH'den Ar-Ge'ye ayrılan pay ve istihdam gibi hedeflerin tutturulmasının çok zor olduğu belirtilmiştir. Elde edilen bulgularda, 20–64 yaş istihdam hedefleri bağlamında, 2014 yılında 2020 hedeflerine en fazla yaklaşan ülkelerin Almanya, İsveç, Lüksemburg, Litvanya ve Çek Cumhuriyeti olduğu görülürken; Yunanistan ve İspanya'nın ise hedeflere uzak ülkeler olduğu belirlenmiştir. Erken okul terkleri hedefinde ise en başarılı ülkelerin Letonya, Lüksemburg, Güney Kıbrıs ve Litvanya; en

başarısız ülkelerin ise Malta, Portekiz, İspanya ve Romanya olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada GSYH'den Ar-Ge'ye ayrılan paylarda 2020 hedeflerinin üzerinde seyreden tek ülkenin Danimarka olduğu vurgulanırken; yoksulluk riski altındaki nüfusu en fazla olan ülkenin Romanya olduğu saptaması yapılmıştır (Selek Öz & Karagöz, 2015). AB ülkelerinin durumunu Avrupa Eğitim ve Yetiştirme Stratejisi'nde (ET 2020) yer alan hedef göstergeler açısından değerlendiren Özmusul, ülkelerin 2010 yılı itibarıyla stratejide yer alan 2020 hedeflerine göre geldikleri durumu incelemiştir. Eurostat ve OECD veri tabanından elde edilen verilerin kullanıldığı araştırma sonucuna göre, yaşam boyu öğrenmeye katılımında Danimarka ve Slovenya; yükseköğretime katılımında Lüksemburg, İrlanda ve İsviçre; erken terk oranlarını azaltmada Hırvatistan ile Lüksemburg ve erken çocukluk eğitime katılımında Almanya 2020 hedefine ulaşan ülkeler içinde en çok ilerleme kaydeden ülkeler olmuşlardır. AB'nin 2020 hedeflerine ulaşması bağlamında Türkiye ve AB'ye üye ülkelerin mevcut durumunu analiz eden bir başka çalışma Mehter Aykın ve Korkmaz'a aittir, ki kümeleme analizinin uygulandığı çalışmada 2010 yılındaki durum yansıtılmıştır. Araştırma sonucunda, Avrupa 2020 hedeflerini tutturmaya en yakın olunan değişkenin yoksulluk riski altındaki nüfus yüzdesi olduğu tespit edilirken; yenilenebilir enerji ve Ar-Ge konularında Avrupa 2020 hedeflerine oldukça uzak kaldığı saptanmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Avrupa 2020 hedeflerine en uzak olduğu değişkenler; istihdam oranı, okulu erken yaşta bırakanların oranı ve yükseköğrenime katılma oranı olarak tespit edilmiştir. Analiz sonucunda Türkiye'nin Avrupa 2020 hedeflerini yakalama bakımından en çok Malta'ya benzediği belirtilmiştir (Mehter Aykın & Korkmaz, 2014).

Avrupa 2020 Strateji hedefleri ile ilgili değerlendirme ve öngörülerde bulunan Avrupa Komisyonu'nun yayımladığı bir raporda, Avrupa'nın petrol ithalatının önemli ölçüde azaltılması ile birlikte 2050 yılına kadar ulaşım sistemindeki sera gazı salımının 1990 yılına göre %60 oranında azaltılması öngörülmüştür (European Commission, 2011b: 4). Avrupa Birliği'nin 2050 yılına kadar sera gazı azaltımına yönelik yol haritasının vurgulandığı bir başka raporda ise sera gazı emisyonlarının 1990 yılına göre 2030 yılında %40 oranında azaltılması hedeflenirken, bu oranın 2040 yılında %60, 2050 yılına kadar da %80 oranına ulaşacağı öngörülmüştür (European Commission, 2011a: 4). Bunun yanında Avrupa Komisyonu tarafından 2013 yılında kaleme alınan çalışmada, bir önceki yıl araştırma ve yenilikçilik alanında çok önemli ilerlemeler kaydedildiği ve somut adımlar atılarak bu alana verilen önemin arttığı belirtilmiştir. Ayrıca bu dönemde vergi teşvikleri ve KOBİ'lere yönelik destekler gibi mali koşulların iyileştirilmesine yönelik hedeflerle, AB üyesi ülkelerin çoğunun Ar-Ge ve yenilik yapma koşullarının iyileştirilmesi hedeflenmiştir (European Commission, 2013a: 4–5). Benzer şekilde 2013 yılına ait bir başka raporda, 2008–2012 döneminde yaşanan ekonomik krize rağmen, Avrupa Birliği'nin yenilikçilik performansının iyileştiği ve özellikle Kuzey/Güney Avrupa ülkeleri arasındaki yenilikçilik performansı farkının arttığı tespiti yapılmıştır (European Commission, 2013b: 12–15).

III. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ÜYE ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE'NİN AVRUPA 2020 GÖRÜNÜMÜ

Çalışmanın bu başlığı altında, Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile aday ülke statüsünde yer alan Türkiye'nin, en güncel veriler ve seçilmiş göstergeler ışığında (2017–2018), Avrupa 2020 hedeflerinin neresinde olduğu analiz edilmektedir. Türkiye'nin analize dahil edilmesindeki amaç, AB ile arasındaki mesafeyi ortaya çıkarabilmek ve olası iyileştirmelerin hangi alanlarda yoğunlaştırılması gerektiğini vurgulamaktır. Bu amaç doğrultusunda ilk aşamada, Avrupa 2020 hedeflerini yansıtan ve temsil eden göstergeler seçilmiş, devamında çevre, eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluk göstergeleri üzerinden yapılan analizin verileri 2017–2018 yıllarını kapsayacak şekilde Eurostat'tan elde edilmiştir. Önceki başlıklar altında da değinildiği üzere, söz konusu veri seti incelendiğinde ele alınan değişkenlerden, çevre verisinin 2017 yılında, diğer değişkenler eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluk verisinin ise 2018 yılında sonlandığı görülmektedir. Çalışmada analiz dönemi olarak 2 yıla ait veri setinin yer almasının temel nedeni olarak bu nokta vurgulanabilir.

Avrupa, Avrupa 2020'nin neresinde ve hangi ülkeler hangi göstergede öne çıkıyor? sorularına yanıtların arandığı çalışmada, “çevre” göstergesi “toplam enerji tüketimi içinde yenilenebilir enerji tüketiminin payını” temsil etmektedir. Analize dahil edilen bir diğer gösterge olan “eğitim” ise “30–34 yaş arasındaki bireylerde yükseköğretim görenlerin payını” yansıtmaktadır. Bunun yanında “20–64 yaş arasında istihdam oranını” “istihdam”, “GSYH içinde Ar-Ge harcamalarının payını” “Ar-Ge” göstergesi temsil etmektedir. Son olarak “yoksulluk” göstergesi ise “maddi yoksunluk yaşayan kişi sayısını” temsilen analize dahil edilmiştir. Yoksulluğun; i) kira veya elektrik faturalarını ödemek, ii) evi yeterince ısıtmak, iii) beklenmedik masrafları karşılamak, iv) her iki günde bir et, balık ya da eşdeğer bir protein tüketmek, v) evden uzakta bir hafta tatil yapmak, vi) araba, vii) çamaşır makinası, viii) renkli TV, ix) telefon, alt göstergelerine sahip olmakla ilişkilendirilen bu göstergede bireyin yoksul kabul edilebilmesi, belirtilen bu 9 alt göstergenin aynı anda en az 4'ünde yoksunluk yaşanmasına bağlanmıştır. Buradan hareketle bu başlık altında başlangıçta AB üyesi ülkeler ile Türkiye'nin belirtilen bu göstergelere yönelik 2020 hedefleri ve gerçekleştirmeleri ortaya çıkarılmış, devamında hedeflerden sapmalar ışığında ülkelere yönelik çıkarımlarda bulunulmuştur. Ayrıca göstergelerde en iyi sonuca sahip ülkeler belirlenerek bir endeks hesaplanmış ve bu endeksten pozitif ya da negatif ayrışanlar belirlenerek politika önermeleri oluşturulmuştur. Bir başka ifadeyle hangi ülke hangi alanda hangi politikaya öncelik vermelidir? sorusuna yanıtlar aranmış ve öneriler sunulmuştur.

III.I. Avrupa 2020 Hedefleri, Gerçekleşmeler ve Sapmalar

Bu başlık altında, ele alınan göstergelere ilişkin Avrupa 2020 hedeflerinden, 2017–2018 yılındaki gerçekleşmelerden ve söz konusu hedeflerdeki sapmalardan bahsedilmektedir.

a. Çevre

Avrupa 2020 Stratejisi'ne ilişkin ele alınan 5 göstergede, Avrupa Birliği ülkelerinin ve aday ülkeler arasında yer alan Türkiye'nin en güncel veriler ışığında konumunun resmedileceği bu başlık altında analize çevre göstergesi ile başlanabilir. Değinildiği üzere yenilenebilir enerji kullanımının önem kazandığı bu göstergede, her ülkenin toplam enerji kullanımı içerisinde yenilenebilir enerjinin oransal hedefi farklıdır. Örneğin AB-28 grubunda toplam enerji kullanımının 2020 yılında %20'sinin yenilenebilir olması hedeflenirken, gerçekleşme %17,5'te kalmıştır. Bu sonuç, Birlik genelinde fosil yakıt kullanımının halen ön planda olduğuna ve temiz enerji kullanımında kat edilmesi gereken yola işaret etmektedir. Yenilenebilir enerji kullanımında öne çıkan ülkelerin başında İsveç, Finlandiya ve Letonya gelmektedir. Bu ülkelerden İsveç toplam enerji tüketiminin yarısından fazlasını yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlamaktadır. Benzer şekilde Finlandiya ve Letonya'da yaklaşık %40'lık bir temiz enerji kullanım payı ile diğer üye ülkeler arasında fark yaratmaktadır. Buna karşın Lüksemburg, Hollanda ve Malta toplam enerji kullanımı içerisinde yenilenebilir enerji payının en düşük olduğu ülkelerin başını çekmektedir.

Çevre göstergesi bakımından vurgulanabilecek bir diğer nokta ise ülkelerin Avrupa 2020 hedeflerine ulaşmadaki başarılarıdır. Birliğe dahil ülkelerin bir kısmı 2017 yılı itibariyle temiz enerji payı hedefine ulaşmakta iken, bir kısmı belirlenen hedeflerin oldukça altında kalmakta ve fosil yakıt yoğun enerji kullanımını sürdürmektedir. Örneğin İsveç ve Hırvatistan hedefin üzerinde bir yenilenebilir enerji kullanımı başarısı elde etmişken, Hollanda ve Fransa'nın bu konuda önünde uzunca bir yol olduğunu söylemek mümkündür. İsveç %49'luk hedefini %54,5, Hırvatistan %20'lik temiz enerji kullanım payı hedefini %27,3 gerçekleştirebilmiştir. Buna karşılık Hollanda'nın %14'lük hedefi %6,6'da, Fransa'nın %23'lük hedefi %16,3'te gerçekleştirmiştir ki başta hedefin altında mevcuda sahip bu ülkeler olmak üzere; İrlanda, İngiltere ve Lüksemburg gibi ülkeler de hedefin oldukça uzağında kalan AB üyesi ülkeler arasında sıralanabilir. Bir başka ifadeyle hedeflerin yakalanması ve çevreye yönelik olumlu adımların atılması bakımından Hollanda, Fransa, İrlanda, İngiltere ve Lüksemburg politikalarını gözden geçirmesi gereken ülkeler arasında belirtilebilir. Türkiye'nin ise her ne kadar Avrupa 2020 Stratejisi bakımından bu göstergeye ilişkin bir hedef verisi bulunmuyor olsa da, 2017 yılı yenilenebilir enerji kullanımı payının %13,2'de kalması ve bunun AB-28 ortalamasının gerisinde gerçekleşmesi, çevreye daha fazla öncelik verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca Türkiye, bir takım AB üyesi

ülkelerin hedef ve gerçekleştirmelerine göre olumlu bir temiz enerji kullanımı payına sahiptir ancak, fosil yakıt kullanımının sürdürülebilirliğinin sınırlı ve çevreye maliyetinin yüksek oluşu, en azından AB ortalamasının yakalanması gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

b. Eğitim

Avrupa 2020 Strateji belgesinde ele alınan bir diğer konu eğitimle ilgilidir ki bu çalışmada eğitim değişkeni “30–34 yaş arasındaki bireylerin içerisinde yükseköğretim görenlerin oranını” temsil etmektedir. Belirtilen yaş grubunda AB-28’de meslek yüksekokulu, lisans ve yüksek lisans eğitiminden oluşan yükseköğretim mezunu olanların oranı %40,7’dir. Analize dahil edilen ülkeler arasında bu göstergede ilk sırayı Litvanya almaktadır ki bu ülkede vurgulanan yaştakilerin %57,6’sı üniversite mezunudur. Benzer şekilde Kıbrıs ve İrlanda’nın da bu göstergedeki değeri görece olarak oldukça iyi seviyededir. Ancak başta Romanya olmak üzere, İtalya ve Türkiye, ele alınan değişken bakımından en dezavantajlı konumda yer alan ülkeler arasında yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle Romanya’da 30–34 yaş arasındakilerin %24,6’sı üniversite mezunu iken, İtalya ve Türkiye için bu oran sırasıyla %27,8 ve %28,8 olarak gerçekleşmiştir.

Eğitim göstergesinde belirtilen bu gerçekleştirmelerin yanında bahse konu olabilecek bir diğer husus da ülkelerin hedeflerine yakınlık derecesidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde vurgulanabilecek başarı hikâyelerinin ilki Yunanistan ve Kıbrıs’a aittir. Öyle ki eğitim göstergesinde Yunanistan’ın Avrupa 2020 hedefi %32’lik bir üniversite mezunu değerine ulaşmak iken, 2018 yılı itibariyle gerçekleşme 12,3 puan fazlalık ile %44,3 olmuştur. Benzer şekilde Kıbrıs’ın, Strateji belgesinde 2020’de ulaşmayı hedeflediği yükseköğretim mezunu payı %46’dır ancak ülkede gerekli adımlar atılarak 2018 yılı itibariyle hedeflenenin 11,1 puan üzerinde bir değere ulaşabilmiştir. Bunların yanında Hollanda, Danimarka, Letonya ve Litvanya hedeflediği değerlerin üzerine çıkabilmiş ülkeler arasında sıralanabilir. Buna karşın her ne kadar yükseköğretim mezunu oranı oldukça yüksek olsa da (%56,2) Lüksemburg hedeflediği %66’lık değerlerin oldukça gerisinde kalan ülkelerin başında gelmektedir. Almanya da %42’lik yükseköğretimli birey oranının 7,1 puan gerisinde bir gerçekleştirmeye sahiptir. Eğitim göstergesinde 2018 yılı itibariyle 2020 hedefinin gerisinde kalan diğer ülkeler Portekiz, İrlanda, Bulgaristan, İspanya, Fransa, Hırvatistan, Macaristan, Romanya ve Slovakya şeklinde sıralanabilir.

c. İstihdam

Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye’nin, Avrupa 2020 hedeflerine hangi ölçüde erişebildiğini ortaya çıkarabilmenin bir diğer yolu, istihdam göstergesini analiz etmektir. “20–64 yaş arasında istihdam oranını” yansıtan bu göstergeye bakıldığında Avrupa Birliği ortalamasının 2018 yılı itibariyle %73,2 olduğu ve bu gerçekleşmenin hedef %75 oranının altında gerçekleştiği söylenebilir. İstihdam oranı bakımından %82,4 değeriyle İsveç, %79,9 değeriyle Çekya ve Almanya kendilerini göstermektedir. Yine Estonya, Hollanda ve İngiltere de %80’e yakın bir istihdam oranı ile görece olarak öne çıkan ülkeler arasında yer almaktadır. Buna karşın %55,6’lık bir değerle Türkiye ve %59,5’lik bir değerle Yunanistan, istihdam oranının en düşük olduğu ve AB ortalamasının altında kalan ülkeler arasında sıralanabilir.

İstihdam oranı bakımından hedefleme ve gerçekleştirme başarısında Malta ve İrlanda başı çekmektedir ki Malta %70’lik istihdam oranı hedefini %75,5, İrlanda %69’luk hedefini 5,1 puanlık bir fazlalıkla %74,1 şeklinde gerçekleştirebilmiştir. Yine Litvanya, Çekya, Letonya ve Estonya da 2018 yılı itibariyle istihdam oranı hedefinin üzerinde bir gerçekleştirme yakalayabilmiştir. Tıpkı eğitim göstergesinde olduğu gibi istihdam göstergesinde de hedeflediği değere en uzak gerçekleştirmeye sahip ülkelerin başında Yunanistan gelmektedir. Öyle ki 2020 yılında istihdam oranı hedefi %70 olan Yunanistan, 10 puanın üzerinde bir sapmayla %59,5’lik gerçekleştirmeye sahip olmuştur. Hedefe ulaşma bakımından büyük sapma gösteren bir başka AB ülkesi de İspanya’dır, ki İspanya %74 olan istihdam oranı hedefini ancak %67 olarak gerçekleştirebilmiştir. İtalya, Fransa, Bulgaristan ve Belçika hedefin yakalanması bakımından başarısız olan ülkeler arasında yer almaktayken, bahsi geçen ülkelerde söz konusu sapma, AB ortalama sapmasının (%1,8) oldukça üzerindedir. Bunun yanında, veri seti her ne kadar Türkiye’nin istihdam oranı hedefine yönelik bir kısıt oluştursa da, Türkiye’nin %55’6’lık istihdam

oranı AB ortalamasının oldukça gerisindedir. Bu durum Türkiye’deki işgücü piyasalarının iyileştirilmesi ve en azından AB ortalamalarının yakalanması bakımından bir işaret niteliğindedir.

d. Ar-Ge

Günümüzde küresel ölçekte, ülkelerin gelişmişlik derecelerini gösteren en önemli unsurların başında ülkelerin Ar-Ge’ye yönelik harcamaları gelmektedir. Bu doğrultuda ülkelerin GSYH içerisinde Ar-Ge’ye ayırdıkları pay büyük önem kazanmaktadır ki AB üyesi 28 ülkenin bu değışkene ait 2018 yılı ortalama değeri %2,1 iken bu gerçekleştirme hedef değeri olan %3’ün gerisinde kalmıştır. Analize dahil edilen ülkeler arasında ulusal gelirinden Ar-Ge’ye en fazla pay ayıran ülkeler sırasıyla İsveç (%3,3), Avusturya (%3,2), Almanya (%3,1) ve Danimarka’dır. Buna karşılık Romanya (%0,5) ile Malta, Letonya ve Kıbrıs (%0,6) Ar-Ge’ye en az pay ayıran ülkeler olarak kendini göstermektedir. Bu ülkelere yakın bir değere sahip olmak üzere, Türkiye de 2017 yılı itibarıyla %1’lik bir payla, düşük Ar-Ge harcaması yapan ülkeler grubuna dahil edilebilir ki bu harcama payı AB ortalamasının oldukça altındadır.

Ar-Ge harcamalarını ve buradan hareketle GSYH payını artırma hedefiyle yola çıkan AB ülkelerinin bir kısmı bu süreçte oldukça başarılı olurken, bir kısmı da hedeflenen değerin altında bir pay ayırabilmiştir. Örneğin 2020 yılında %1’lik bir payı hedefleyen Çekya, 2018 yılında bu hedefin 0,9 puan üzerine çıkabilmiş ve %1,9’u yakalamıştır. Benzer şekilde Almanya da %3 olan Ar-Ge payı hedefine erişebilmiş bu konudaki gelişimini sürdürmüştür. Kıbrıs ise her ne kadar Birliğin en düşük Ar-Ge payına sahip ülkelerin başını çekse de 2020 hedefini yakalayabilen 3 ülke arasında yerini almıştır. Malta ve Romanya ise hedeflenen Ar-Ge payından 1,5 puanlık bir sapmayla hedef-gerçekleşme başarısında en geride konumlanmıştır. Portekiz, Finlandiya, Slovenya, Lüksemburg ve Litvanya da en az 1 puanlık hedefleme sapmasının yaşandığı ülkeler arasında sıralanabilir. Bunların yanında Danimarka (%3) ve Yunanistan (%1,2), 2020 hedeflerini 2018 yılında yakalamış 2 ülke olarak vurgulanabilir.

e. Yoksulluk

Analizi yapılan ülkelerin ele alınan değışkenler ölçüsünde sosyoekonomik durumlarının resmedildiği bir diğer gösterge yoksulluktur ki bir bireyin yoksul kabul edilmesi, yukarıda değinilen 9 alt göstergeden 4’ünde aynı anda yoksunluk yaşamasına bağlanmıştır. Buradan hareketle 2018 yılı baz alındığında AB-28 ülkelerindeki toplam yoksul birey sayısının 29,7 milyon, ortalama yoksul sayısının ise 1 milyon civarında olduğu söylenebilir. Maddi yoksunluk olarak da adlandırılan yoksulluğun en yoğun yaşandığı ülkelerin başında ise 2017 yılı verileriyle Türkiye gelmektedir. Öyle ki Türkiye’de 22,6 milyon birey i) kira veya elektrik faturalarını ödemek, ii) evi yeterince ısıtmak, iii) beklenmedik masrafları karşılamak, iv) her iki günde bir et, balık ya da eşdeğer bir protein tüketmek, v) evden uzakta bir hafta tatil yapmak, vi) araba, vii) çamaşır makinası, viii) renkli TV, ix) telefon, alt göstergelerinden en az 4’ünde yoksunluk yaşamaktadır. Eurostat verilerine göre 2017 yılında Türkiye nüfusunun 79,8 milyon olduğu düşünülüğünde ülkedeki yoksulluk oranının %28,3 olduğu söylenebilir. Türkiye ile birlikte AB içerisinde yoksul birey sayısının yüksek olduğu bir diğer ülke İtalya’dır ki İtalya’da ele alınan 9 göstergenin en az 4’ünde yoksunluk yaşayan fert sayısı 5 milyonun üzerindedir. Yine Romanya da yoksul kişi sayısının fazla olduğu ülkelerin başında gelmektedir. Lüksemburg, Malta ve Estonya ise bu göstergede en avantajlı konumda yer almakta ve nispeten düşük sayıda yoksul bireyi barındırmaktadır.

Tablo 1. Avrupa 2020 Stratejisine Yönelik Seçilmiş Göstergelerde Hedef, Gerçekleşme ve Sapmalar

	Çevre (%)			Eğitim (%)			İstihdam (%)			Ar-Ge (%)			Yoksulluk (1000 kişi)
	2017	Hedef	Fark	2018	Hedef	Fark	2018	Hedef	Fark	2018	Hedef	Fark	
AB-28	17,5	20,0	2,5	40,7	40,0	-0,7	73,2	75,0	1,8	2,1	3,0	0,9	29.749
Belçika	9,1	13,0	3,9	47,6	47,0	-0,6	69,7	73,2	3,5	2,8	3,0	0,2	560
Bulgaristan	18,7	16,0	-2,7	33,7	36,0	2,3	72,4	76,0	3,6	0,8	1,5	0,8	1.474
Çekya	14,8	13,0	-1,8	33,7	32,0	-1,7	79,9	75,0	-4,9	1,9	1,0	-0,9	293
Danimarka	35,8	30,0	-5,8	49,1	40,0	-9,1	78,2	80,0	1,8	3,0	3,0	0,0	198
Almanya	15,5	18,0	2,5	34,9	42,0	7,1	79,9	77,0	-2,9	3,1	3,0	-0,1	2.535
Estonya	29,2	25,0	-4,2	47,2	40,0	-7,2	79,5	76,0	-3,5	1,4	3,0	1,6	49
İrlanda	10,7	16,0	5,3	56,3	60,0	3,7	74,1	69,0	-5,1	1,2	2,0	0,9	240
Yunanistan	17,0	18,0	1,0	44,3	32,0	-12,3	59,5	70,0	10,5	1,2	1,2	0,0	1.764
İspanya	17,5	20,0	2,5	42,4	44,0	1,6	67,0	74,0	7,0	1,2	2,0	0,8	2.495
Fransa	16,3	23,0	6,7	46,2	50,0	3,8	71,3	75,0	3,7	2,2	3,0	0,8	2.994
Hrvatistan	27,3	20,0	-7,3	34,1	35,0	0,9	65,2	62,9	-2,3	1,0	1,4	0,4	348
İtalya	18,3	17,0	-1,3	27,8	26,0	-1,8	63,0	67,0	4,0	1,4	1,5	0,1	5.141
Kıbrıs	9,9	13,0	3,2	57,1	46,0	-11,1	73,9	75,0	1,1	0,6	0,5	-0,1	87
Letonya	39,0	40,0	1,0	42,7	34,0	-8,7	76,8	73,0	-3,8	0,6	1,5	0,9	182
Litvanya	25,8	23,0	-2,8	57,6	48,7	-8,9	77,8	72,8	-5,0	0,9	1,9	1,0	312
Lüksemburg	6,4	11,0	4,6	56,2	66,0	9,8	72,1	73,0	0,9	1,2	2,3	1,1	7
Macaristan	13,3	13,0	-0,3	33,7	34,0	0,3	74,4	75,0	0,6	1,5	1,8	0,3	974
Malta	7,2	10,0	2,8	34,7	33,0	-1,7	75,5	70,0	-5,5	0,6	2,0	1,5	14
Hollanda	6,6	14,0	7,4	49,4	40,0	-9,4	79,2	80,0	0,8	2,2	2,5	0,3	403
Avusturya	32,6	34,0	1,4	40,7	38,0	-2,7	76,2	77,0	0,8	3,2	3,8	0,6	243
Polonya	10,9	15,0	4,1	45,7	45,0	-0,7	72,2	71,0	-1,2	1,2	1,7	0,5	1.734
Portekiz	28,1	31,0	2,9	33,5	40,0	6,5	75,4	75,0	-0,4	1,4	2,7	1,4	615
Romanya	24,5	24,0	-0,5	24,6	26,7	2,1	69,9	70,0	0,1	0,5	2,0	1,5	3.291
Slovenya	21,5	25,0	3,5	42,7	40,0	-2,7	75,4	75,0	-0,4	2,0	3,0	1,1	74
Slovakya	11,5	14,0	2,5	37,7	40,0	2,3	72,4	72,0	-0,4	0,8	1,2	0,4	376
Finlandiya	41,0	38,0	-3,0	44,2	42,0	-2,2	76,3	78,0	1,7	2,8	4,0	1,3	154
İsveç	54,5	49,0	-5,5	51,8	45,0	-6,8	82,4	80,0	-2,4	3,3	4,0	0,7	159
İngiltere	10,2	15,0	4,8	48,8	Veri yok		78,7	Veri yok		1,7	Veri yok		3.040
Türkiye	13,2	Veri yok		28,8	Veri yok		55,6	Veri yok		2017,10	Veri yok		2017 22.650

Kaynak: Eurostat'tan (2020) elde edilen veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

III.II. Ülkelerin Seçilmiş Göstergede Bazlı Gelişmişlik Endeksleri

Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye'nin seçilmiş göstergelerden hareketle karşılaştırmalı analizinin yapıldığı çalışmanın bu aşamasında, söz konusu göstergelerde en iyi/olumlu değere sahip ülkeler tespit edilmiş ve diğer ülkelerin bu baz değere uzaklıkları belirlenerek, ülkelere yönelik politika öncelikleri ortaya çıkarılmıştır. Bu amaçla ilk etapta Tablo 2'de de yansıtılan endeksleme yönteminin kullanılmasına karar verilmiş ve yoksulluk dışında diğer göstergelerde en iyi düzeyde olan ülkenin değerine 100 denilmiştir. Böylelikle doğru orantılı bir şekilde tüm ülkelerin değeri bu baza göre yeniden ele alınmış ve dönüştürülmüştür. Bu noktada çevre, eğitim, istihdam ve Ar-Ge göstergelerinde endeksi 100'e yakın olan ülkelerin gelişmişliğinin daha yüksek olduğu, tersi durumda, yani endeks değeri 0'a yakın ülkelerde ise söz konusu göstergede olumsuzluğun var olduğu ve politika önceliğinin sunulması gerektiği vurgulanabilir. Buna karşın baz değer olarak AB-28 ortalamasının alındığı yoksulluk göstergesinde ise diğer 4 göstergeden farklı olarak 100'ün altındaki değer olumlu (düşük yoksulluk), üzerindeki değer olumsuz (yüksek yoksulluk) duruma karşılık gelmektedir. Diğer dört göstergede en iyi durumdaki ülke değerinin baz alınmasına karşın, yoksulluk göstergesinde bazın AB-28 ortalamasının alınmasının altında; çevre, eğitim, istihdam ve Ar-Ge göstergelerinin veri setinde yüzdelik değerle, yoksulluğun ise birim sayı değerleriyle temsil edilmesi yatmaktadır. Ayrıca yoksulluk göstergesinin baz değerinin de diğerleri gibi en iyi ülke değerinin olması durumunda, bu göstergeye ait endeks değerlerinin çok yüksek çıkacak olması, analiz anamlılığını bozmaktadır. Bu nedenle yoksulluk göstergesinin baz değeri ataması diğerlerinden farklılaşmıştır.

Yapılan hesaplamalar neticesinde, çevre değişkeninde en iyi değere sahip ülkenin İsveç olduğu belirtilebilir ve bu ülke için temiz yani yenilenebilir enerji kullanım payı en yüksek olan ülke tanımlanabilir. Buna karşın yenilenebilir enerji bakımından çevre politikalarını ivedilikle gözden geçirmesi gereken ülkeler Hollanda, Lüksemburg ve Malta şeklinde sıralanabilir. Zira bu ülkelerde temiz enerji kullanımı İsveç ile karşılaştırıldığında bir hayli düşük kalmaktadır ki bu noktada söz konusu ülkelere fosil yakıt kullanımının azaltılması önerilebilir. Benzer şekilde Belçika, İngiltere, Polonya, İrlanda, Slovakya, Macaristan ve Türkiye de yenilenebilir enerji bakımından öne çıkan İsveç'e göre geride kalmış ülkelerin diğer kısmını oluşturmaktadır. Çevrenin sürdürülebilirliği açısından bu ülkelerde zaman kaybetmeden temiz enerji kullanımını artırılmalı ve böylelikle AB-28 ortalaması da daha yükseğe çekilmelidir. Zira AB üyesi ülkelerin ortalama endeks değerinin 32 olduğu düşünüldüğünde, bu seviyenin de düşük kaldığı söylenebilir. Bahsi geçen ülkelerde fosil yakıt ağırlıklı enerji politikalarının yeniden düzenlenmesiyle hem bölgesel sürdürülebilirlik sağlanabilir hem de küresel ısınmanın hızı yavaşlatılarak çevresel bozulmaların önüne geçilebilir.

Değinildiği üzere Avrupa 2020 Stratejisi'nde ele alınan bir diğer başlık eğitime yöneliktir ve bu çalışmada eğitim, belirli bir yaş grubunun yüksek öğretimli olup olmaması ile ilişkilendirilmiştir. Tablo 1'de de yansıtıldığı gibi analiz birimi içinde 30–34 yaş grubunda en yüksek üniversite mezunu oranının Litvanya'ya (%57,6) ait olduğu görülmektedir. Endeksleme yöntemi ile Litvanya'nın sahip olduğu bu baz değere 100 rakamı verilerek yapılan dönüştürme sonucunda yükseköğretime öncelik vermesi gereken ülkeler Romanya, İtalya, Türkiye şeklinde sıralanabilir. Ayrıca Portekiz, Bulgaristan, Çekya ve Hırvatistan'ın da en azından Litvanya seviyesine ulaşabilmesi için eğitim politikalarını gözden geçirmeleri ve söz konusu yaş grubunun daha fazla oranda eğitim almalarının sağlanması önerilebilir. Bunun yanında eğitim bakımından Litvanya'ya en yakın olan ve nispeten iyi konumda ülkelerin ise Kıbrıs, İrlanda ve Lüksemburg olduğu belirtilebilir.

İstihdam oranından hareketle analize dahil edilen istihdam göstergesinde en iyi değere sahip ülke ise çevre göstergesindeki gibi İsveç'tir. İstihdam oranı İsveç gibi yüksek olan diğer ülkeler Almanya ile Çekya şeklinde vurgulanabilirken, AB-28 ortalamasına bakıldığında endeks değerinin azımsanmayacak düzeyde olduğu ve İsveç'ten 11 puan geride yer aldığı söylenebilir. Analizi yapılan birimler arasında istihdam oranı negatif ayrışan ülkelerin başında ise 67 endeks değeri ile Türkiye gelmektedir. Türkiye'nin yanında, İsveç'e göre istihdam göstergesinde geride kalan ve AB ortalamasının bile altında konumlanan diğer ülkeler sırasıyla Yunanistan ve İtalya'dır. Bu noktada Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın istihdam oranını arttırmaya yönelik yeni yatırımlara ihtiyacı olduğu ve işgücü piyasalarını güçlendirmeleri gerektiği vurgusu yapılabilir.

Bu tespitlere ek olarak, bilindiği üzere günümüzde kalkınmanın anahtarı olarak gösterilen teknoloji ve bu teknolojinin yaratılması için gerekli olan araştırma geliştirme faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Yakın tarihimizde Avrupa Birliği ve içerisinde yer alan ülkelerin bir kısmı küresel ölçekte yeni teknolojilerin yaratılmasında öncü rol üstlenmiş, bunun ortaya çıkarılabilme kabiliyeti şüphesiz Ar-Ge faaliyetlerine verilen önem ve bu faaliyetler için yapılan harcamalardan ileri gelmiştir. Birlik üyesi ülkelerden ulusal gelirleri içerisinde Ar-Ge faaliyetlerine en fazla pay ayıran ülke yine İsveç olmuştur ki bu ülkenin 2018 yılı itibarıyla Ar-Ge'ye ayırdığı %3,3'lük harcama payı aslında çevre ve istihdam göstergelerindeki lider konumunu da desteklemektedir. Zira Ar-Ge harcamaları temiz enerjiyi ve yeni iş kollarının yaratılmasını beraberinde getirirken, ülkenin kalkınma hızını da arttırmaktadır. İsveç'e yakın düzeyde Ar-Ge payına sahip diğer ülkelerin ise sırasıyla Avusturya, Almanya ve Danimarka olduğu söylenebilir. Buna karşılık Romanya, Kıbrıs, Malta ve Letonya endeks değeri 20'nin altında kalan ve İsveç'le karşılaştırıldığında oldukça düşük Ar-Ge harcaması yapan ülkeler sınıfında yer almaktadır. Bulgaristan, Slovakya, Litvanya, Türkiye ve Hırvatistan da Ar-Ge konusunda İsveç'e göre geride kalan ülkeler arasında bulunmaktadır. Burada Litvanya'nın 27 endeks değeri ve %0,9 Ar-Ge payı ile geride kalan ülkeler içerisinde yer alması şaşırtıcıdır, çünkü 30–34 yaş arası %60'a yakın yükseköğretim mezunu ferdin yer aldığı bu ülkede teknolojiye, dolayısıyla Ar-Ge'ye atfedilen önemin daha yüksek olması beklenebilir.

Avrupa 2020 çerçevesinde ülkelerarası karşılaştırmaların yapılabileceği bir diğer değişken yoksulluktur ki bu gösterge için baz değer olarak en düşük yoksul sayısı değil, AB-28 "ortalama" yoksul kişi sayısı olan "1,06 milyon" alınmıştır. Endeks değeri 100'ün altında olanlar ortalamaya göre daha az yoksul barındıran ülkeler iken, üzerinde olanlar için durum tam tersidir. Yani endeks değeri ne kadar büyükse, bu ülke için yoksul sayısı da yüksek demektir. Buradan hareketle AB ortalaması ile karşılaştırıldığında yoksul kişi sayısı endeksi en düşük olan ülkelerin Lüksemburg ve Malta olduğu söylenebilir. Yine Estonya, Slovenya ve Kıbrıs da söz konusu endeksi düşük olan ülkeler arasındadır. Buna karşılık Türkiye'nin yoksulluk endeks değeri AB ortalamasının oldukça üzerindedir. Öyle ki AB ülkelerinin tamamında 29,7 milyon yoksul birey varken, sadece Türkiye'de bu rakam 22,6 milyonu aşmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de, yoksulluğun hesaplanmasında ele alınan alt göstergelerde iyileştirmelerin ivedilikle yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Yine İtalya ve Romanya'da da yoksul sayısı AB ortalamasının bir hayli üzerindedir. Dolayısıyla bu ülkelerde de sosyoekonomik altyapının güçlendirilmesi ve bireylerin refah seviyelerinin artırılmasına yönelik politikalar kaçınılmazdır.

Tablo 2. Seçilmiş Göstergelerin Gelişmişlik Endeksi Değerleri

	Çevre	Eğitim	İstihdam	Ar-Ge	Yoksulluk
AB-28	32	71	89	64	100
Belçika	17	83	85	83	53
Bulgaristan	34	59	88	23	140
Çekya	27	59	97	58	28
Danimarka	66	85	95	92	19
Almanya	28	61	97	95	241
Estonya	54	82	96	42	5
İrlanda	20	98	90	35	23
Yunanistan	31	77	72	36	168
İspanya	32	74	81	37	238
Fransa	30	80	87	66	285
Hırvatistan	50	59	79	29	33
İtalya	34	48	76	42	490
Kıbrıs	18	99	90	17	8
Letonya	72	74	93	19	17
Litvanya	47	100	94	27	30
Lüksemburg	12	98	88	37	1
Macaristan	24	59	90	46	93
Malta	13	60	92	17	1
Hollanda	12	86	96	65	38
Avusturya	60	71	92	96	23
Polonya	20	79	88	37	165
Portekiz	52	58	92	41	59
Romanya	45	43	85	15	312
Slovenya	40	74	92	59	7
Slovakya	21	65	88	25	36
Finlandiya	75	77	93	83	15
İsveç	100	90	100	100	15
İngiltere	19	85	96	52	290
Türkiye	24	50	67	29	2157

Kaynak: Eurostat'tan (2020) elde edilen veriler ışığında yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2'deki endeks değerleri bir arada değerlendirildiğinde, tüm göstergelerde açık ara öne çıkan ülkenin İsveç olduğu söylenebilir. Buna karşın Türkiye'nin analize dahil edilen ülkeler içerisinde en geride kaldığı çıkarımını yapmak mümkündür. Çalışmada ele alınan göstergelerin birer gelişmişlik göstergesi olduğu varsayımı altında, Birlik içerisinde İsveç'in ardından pozitif ayrıışan ülkeleri Finlandiya ve Danimarka; Türkiye'nin ardından negatif ayrıışan ülkeleri ise Bulgaristan ve Romanya şeklinde sıralamak yerinde bir tespit olacaktır. Bu nedenle her ne kadar AB üyesi de olsalar Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'ın özellikle çevre, eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluğa ilişkin politikalarını gözden geçirmeleri kaçınılmazdır. Aksi takdirde diğer üye ülkeler ile aralarındaki gelişmişlik makası her geçen gün açılacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Avrupa 2020 Stratejisi hedefleri kapsamında, Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile aday ülke konumunda yer alan Türkiye'nin en güncel veriler ışığında durumu değerlendirilmekte ve karşılaştırmalı bir analizi yapılmaktadır. Bu amaçla ilk etapta Avrupa 2020 hedeflerini yansıtan çevre, eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluk ekseninde 5 temel gösterge seçilmiş ve Eurostat veri tabanından yararlanılarak 2017–2018 dönemini içene alan bir araştırma yapılmıştır. Devamında gösterge değerleri ve bu değerlerden oluşturulan endeksler ışığında görece olarak avantajlı ve dezavantajlı konumda bulunan ülkeler tespit edilmiş ve bu ülkelerin hangi alanlara öncelik vermelerine dair öneriler sunulmuştur. Bir başka ifadeyle AB ülkeleri ile aday ülke Türkiye'nin Avrupa 2020 Stratejisi'nde vurgulanan hedeflere ulaşabilme olasılıkları öne çıkarılmış, sapmaların hangi alanlarda yoğunlaşacağını tahmini ortaya koyulmuş ve buradan hareketle hedefe ulaşma performansının artırılması için ülkelerin politika önceliklerine ışık tutulmuştur. Bu amaçla gösterge bazlı değerlendirmeler öne çıkarılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, hedef göstergelerden yenilenebilir enerji kullanımının öne çıktığı “çevre” göstergesinde, İsveç başta olmak üzere Finlandiya ve Letonya'nın avantajlı konumda yer aldıkları söylenebilir. Diğer yandan Lüksemburg, Hollanda ve Malta toplam enerji kullanımı içerisinde yenilenebilir enerji payı en düşük olan ülkeler grubunu oluşturmuştur. Ayrıca İrlanda ve İngiltere'ye ait

gösterge değerlerinin de Avrupa 2020 hedeflerinin oldukça uzağında olduğu belirlenmiştir. Hedef Strateji bakımından çevre göstergesine dair bir hedef verisi bulunmayan Türkiye'nin ise analiz dönemine dair yenilenebilir enerji kullanım payı AB ortalamasının altında kalmaktadır. Çevreye ilişkin vurgulanabilecek bir diğer bulgu da, İsveç ve Hırvatistan'ın strateji belgesindeki hedef payının oldukça üzerinde bir temiz enerji seviyesine ulaşabilmiş olmalarıdır. Buna karşın Hollanda ve Fransa, hedefledikleri yenilenebilir enerji payının 6-7 puan gerisinde bir seviyede konumlanan ülkelerin başında yer almıştır. Buradan hareketle bu 2 ülkenin çevre odağında hedefleme-gerçekleşme karnesinin pek de parlak olmadığı söylenebilir. “30–34 yaş arasındaki bireylerin içerisinde yükseköğretim görenlerin oranı” ile temsil edilen eğitim göstergesine göre ise, analize dahil edilen ülkeler arasında avantajlı konumda bulunan ülkeler sıralamasında Litvanya başta olmak üzere Kıbrıs, İrlanda ve Lüksemburg öne çıkmaktadır. Ancak Romanya ile birlikte İtalya ve Türkiye'nin eğitim değişkeni bakımından dezavantajlı ülkeler arasında yer aldığı çalışmanın temel bulguları arasında belirtilebilir. Bununla birlikte Yunanistan ve Kıbrıs'ın, hedeflediği yükseköğretim mezunu oranının oldukça üzerinde bir seviyeye erişebildiği de gözden kaçırılmamalıdır. Almanya ve Lüksemburg ise her ne kadar yüksek düzeyde bir yükseköğretimli birey payına sahip olsalar da, Avrupa 2020 öznel eğitim hedeflerinin oldukça gerisinde kalmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer önemli bulgu da istihdam göstergesine aittir. İstihdam oranı bakımından Avrupa 2020 hedeflerine göre en avantajlı durumda bulunan ülkeler, %80 civarında istihdam oranı ile İsveç, Çekya ve Almanya şeklinde sıralanabilir. Türkiye, Yunanistan ve İtalya ise söz konusu değişkende en düşük değerlere sahip ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, analiz döneminde Malta ve İrlanda'nın istihdam oranı hedeflerinin üzerinde bir başarı yakalamış olmaları dikkat çekicidir. Yunanistan ve İspanya'nın ise söz konusu göstergede hedeflediklerinin oldukça altında bir seviyede görünüm sergilemiştir. Hedef Strateji'nin bir diğer önemli göstergesini oluşturan Ar-Ge harcamaları ile ilgili değişkenin ülkelere ait sonuçlarına bakıldığında, GSYH'den Ar-Ge'ye en yüksek pay ayıran ülkeler İsveç, Avusturya, Almanya ve Danimarka olarak belirlenmiştir. Buna karşın Romanya, Malta, Letonya ve Kıbrıs, Ar-Ge'ye en az pay ayıran ülkeler sınıfında yer almaktadır. Ayrıca Almanya ve Çekya'nın hedefledikleri Ar-Ge payının üzerinde bir seviyeye ulaşmış oldukları da vurgulanabilir. Bunun yanında yoksulluk hedefinin “maddi yoksunluk” göstergesiyle ifade edildiği analizde, yoksul kişi sayısının en fazla Türkiye'de görüldüğü tespit edilmiştir. Öyle ki tüm AB-28 içerisinde toplam 29,6 milyon yoksul birey varken, bu sayının sadece Türkiye'de 22,7 milyonu aşmış olması, Türkiye'de yoksullukla mücadelenin kaçınılmaz olduğuna işaret etmektedir. AB ülkeleri içerisinde yoksul birey sayısının görece yüksek olduğu diğer ülkeler İtalya ve Romanya'dır. Lüksemburg, Malta ve Estonya ise yoksulluk göstergesinde en avantajlı ülkelerdir. Bu analizde tabii ki ülke nüfusları da dikkate alınmalıdır, ancak bu çalışmada sadece yoksul kişi sayılarına odaklanılmış, ülke nüfusları göz ardı edilmiştir. Ülke nüfusları içinde yoksul kişi sayılarından hareketle de bir analiz yapılabilir ki bu tespit gelecek çalışmalar için bir ışık tutabilir.

Bu çalışmayı literatürde yer alan diğer çalışmalardan ayıran temel farklarından birisi, analizin hedef-gerçekleşme ekseninin yanında, göstergelere yönelik hesaplanan “endeksler” odağından da bir değerlendirme sunmuş olmasıdır. Buradan hareketle, seçilmiş 5 temel göstergenin “endeks değerleri göz önünde bulundurulduğunda”, analize dahil edilen çevre, eğitim, istihdam, Ar-Ge ve yoksulluk göstergelerinde, tüm ülkeler içinde açık ara önde olan ülkenin İsveç olduğu belirtilebilir. Analiz sonucuna göre İsveç'in ardında Finlandiya ve Danimarka, kısmen Avusturya en gelişmiş AB üyesi ülkeler sınıfında değerlendirilebilir. Almanya, Letonya, Estonya, İrlanda ve Lüksemburg ise ele alınan 5 göstergenin en az 3'ünde görece iyi performans gösterebilen ülkeler olarak belirtilebilir. Diğer yandan analize dahil edilen göstergeler bakımında en geride olan ülkenin Türkiye olduğu söylenebilir. AB üyesi olmalarına rağmen Bulgaristan ve Romanya da tüm hedef değişkenlerde düşük değerlere sahip olan ülkeler olduğu saptanmıştır. Ayrıca Macaristan'ın yanında, Malta, Polonya, Yunanistan, İspanya, İngiltere, Fransa ve İngiltere, üyelik süreçlerini uzun süre önce tamamlamalarına karşın nispeten düşük performans sergileyen ülkeler grubunda gösterilebilir.

Avrupa 2020 Stratejisi'ne yönelik çıkarımların yapıldığı bu çalışmadan elde edilen bulgular, ulusal ve uluslararası literatürdeki tespitler ile uyumlu ve tutarlıdır. Öyle ki AB üyelerinin ele alındığı

çalışmaların çoğunda İsveç en gelişmiş ülkeler sıralamasında başı çekmekte, buna karşın Türkiye'nin de içinde yer aldığı analizlerde, Türkiye, Romanya ve Bulgaristan, önemli ölçüde mesafe kat etmesi gereken ülkeler kategorisinde sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular da, özellikle AB'ye sonradan üye olan ülkelerin hedefleme-gerçekleşme performanslarının zayıf olduğunu desteklemektedir. Bu nedenle üyelik şartlarını yerine getirmekle birlikte, bunun, özellikle başarılı performans sergileyen ülkelere yakınsanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.

Son olarak, Türkiye, Romanya ve Bulgaristan başta olmak üzere, ülkelerin gösterge bazlı politikalarını gözden geçirmeleri, hedefleme-gerçekleşme performansları bakımından önem arz etmektedir. Buradan hareketle çevre göstergesinde Hollanda, Lüksemburg ve Malta'nın; eğitim göstergesinde Romanya, İtalya ve Türkiye'nin mevcut politikalarını tekrar ele almaları önerilebilir. Diğer yandan Türkiye, Yunanistan ve İtalya'nın istihdam oranı bakımından AB ortalamasının bile gerisinde yer almış olmaları, söz konusu ülkelerin işgücü piyasalarındaki regülasyonları kaçınılmaz kılmaktadır. Bunun yanında, aday ülke statüsünü koruyan Türkiye'nin üyelik hedefini gerçekleştirebilmesi Ar-Ge ve yoksulluk alanında yapacağı iyileştirmelere de bağlıdır. Bu nedenle özellikle AB'ye son aşamalarda üye olan ülkeler ile Türkiye'nin, yapısal reformlar yapmak suretiyle dönüşüm politikalarını gözden geçirmeleri, uzun vadede lehine sonuçlanacaktır. Özellikle Türkiye açısından bu reformlar kaçınılmazdır, zira 11. Kalkınma Planı'nda ve Orta Vadeli Yeni Ekonomi Planı'nda (YEP) yer alan 2023 yılı hedefleri, Türkiye'nin kat etmesi gereken mesafeye dikkat çekmektedir. Zira işsizlik, istihdam ve GSYH göstergelerinde 11. Kalkınma Planı'na göre negatif revize edilen YEP/2020, enflasyon ve büyümede nispi bir iyileşme beklendiğini vurgulamaktadır. Buradan hareketle, Avrupa 2020 hedef göstergeleri içerisinde de yer alan özellikle istihdama (işsizlik) yönelik politikaların Türkiye'nin önceliği olduğu vurgulanabilir. Özetle; Türkiye'nin ulusal gelir içindeki Ar-Ge payının %1'den Avrupa 2020 Stratejisi doğrultusunda belirlenen %3 hedefine ulaşabilmesi; 20–65 yaş arası istihdam oranının %55 düzeyinden hedef oran %75'e çıkarılabilmesi; yenilenebilir enerji payının %13'lerden %20 seviyesine ulaşabilmesi ancak eğitimi ve teknolojiyi önceleyen yapısal reformların gerçekleşmesine bağlıdır. Zira üretim bilgi ve becerisi olarak da tanımlanan know-how seviyesi istihdamın kalitesine ve dolayısıyla üretime doğrudan yansırken, bu seviye özellikle 30–34 yaş üretken nüfusun eğitimi ile yakından ilişkilidir. Bu sonuçlar ışığında, Türkiye'de söz konusu yaş grubunda yükseköğretime katılma oranının %28,8'lik seviyeden %40 düzeyine çıkarılmasına, okulu bırakma oranının düşürülmesine ve okulöncesi eğitime önem verilmesine yönelik yapısal dönüşümler, uzun vadede Türkiye'nin işgücü piyasasına, kalkınma hızına ve AB'ye üyelik sürecine olumlu yansımaları çıkarımı yapılabilir. Böylelikle ülke genelinde maddi yoksunluk yaşayan birey sayısında da bir gerileme yaşanacak ve refah seviyesi gelişmiş ülkeler düzeyine yakınsayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ayllon, S., & Gabos, A. (2017). The interrelationships between the Europe 2020 poverty and social exclusion indicators. *Poverty Reduction in Europe: Social Policy and Innovation*, 1–27. doi:10.13140/RG.2.1.5007.9844.
- Balcerzak, A.P. (2015). Europe 2020 Strategy Implementation: Grouping the Countries with the Application of Natural Breaks Method. In *Contemporary Issues in Economy. Proceedings of the International Conference on Applied Economics: Economics and Finance*, 1, 172–181.
- Balezantis, A., Balezantis, T., & Brauers Willem, K.M. (2011). Implementation of the strategy Europe 2020 by the multi-objective evaluation method multimoora. *Ekonomie A Management*, 2, 2–21. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/>.
- Barro, R., & Lee, J.W. (2010). A new data set of educational attainment in the world, 1950–2010. In *NBER Working Paper Series* (pp. 1–49), National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA.
- Brauers Willem, K. M., Balezantis, A., & Balezantis, T. (2012). European Union member states preparing for Europe 2020 an application of the multimoora method. *Technological And Economic Development of Economy*, 18(4), 567–587.
- Eurostat. (2020, 1 Şubat). *Europe 2020 Indicators*. Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

- European Commission. (2011a, 8 Mart). A roadmap for moving to a competitive low carbon economy in 2050. Erişim adresi: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:EN:PDF>.
- European Commission. (2011b, 28 Mart). White paper on transport: Roadmap to a single European transport area towards a competitive and resource-efficient transport system. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/strategies/doc/2011_white_paper/white-paper-illustrated-brochure_en.pdf.
- European Commission. (2013a, 21 Mart). State of the innovation union 2012. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/state-of-the-union/2012/state_of_the_innovation_union_report_2012.pdf.
- European Commission. (2013b, 21 Mart). Innovation union scoreboard 2013. Erişim adresi: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0b41700a-ad23-440f-9f7e-96230a3aa510>.
- Goedeme, T. (2013). How much confidence can we have in EU-silc? complex sample designs and the standard error of the Europe 2020 poverty indicators. *Social Indicators Research*, 110(1), 89–110.
- Kaposzta, J., & Nagy, H. (2015). Status report about the progress of the visegrad countries in relation to Europe 2020 targets. *European Spatial Research and Policy*, 22(1), 81–99.
- Leon, R., & Nica, P. (2011). Europe 2020 strategy –forecasting the level of achieving its goals by the EU member states. *Management & Marketing Challenges for the Knowledge Society*, 6(1), 3–18.
- Lorcu, F. (2015). Avrupa Birliği (AB) eğitim hedefleri açısından Türkiye ve üye ülkelerin yakınlıklarının değerlendirilmesi. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 7(14), 55–68.
- Mitev Gerovska, M., & Stubbs, P. (2012). The social policy challenges of Europe 2020 in the EU candidate countries: the case of Croatia and Macedonia. *Journal of Comparative Politics*, 5(1), 60–72.
- Mehter Aykın, S., & Korkmaz, A. (2014). Türkiye ve üye ülkelerin AB-2020 stratejisi göstergeleri açısından kümelenebilirliği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(1), 7–20.
- Özmuş, M. (2012). Eğitim ve yetiştirme 2020 stratejisi: Hedef göstergelere göre ülkelerin durumu. *Journal of European Education*, 2(1), 14–27.
- Priede, J., & Neuert, J. (2015). Competitiveness gap of the European Union member countries in the context of Europe 2020 strategy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 207, 690 – 699.
- Roth, F., & Thum, A. E. (2010). The key role of education in the Europe 2020 strategy. CEPS Working Document No. 338/October. Erişim adresi: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2010/10/WD338%20Roth%20and%20Thum%20on%20Education.pdf>.
- Selek Öz, C., & Karagöz, S. (2015). Avrupa 2020 hedeflerinin Avrupa istihdam stratejisi çerçevesinde değerlendirilmesi. *Bilgi*, 31, 99–122.
- Spisakova, D.E., Gontkovičová, B., & Hajduová, Z. (2016). Education from the perspective of the Europe 2020 strategy: the case of Southern countries of the European Union. *Economics and Sociology*, 9(2), 266–278.
- Stanickova, M. (2017). Can the implementation of the Europe 2020 strategy goals be efficient? the challenge for achieving social equality in the European Union. *Equilibrium*, 12(3), 383–398.
- Stec, M., & Grzebyk, M. (2018). The implementation of the strategy Europe 2020 objectives in European Union countries: The concept analysis and statistical evaluation. *Qual Quant*, 52, 119–133.
- Turhan, K. (2019). *Avrupa Birliği Avrupa 2020 stratejisi hedefleri bağlamında Türkiye’de istihdam*. (Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019, 25 Aralık). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. Erişim adresi: <http://www.sbb.gov.tr>
- Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı, (2020, 05 Aralık). *Yeni Ekonomi Programı (2021-2022-2023), Yeni Dengelenme-Yeni Normal-Yeni Ekonomi, Orta Vadeli Program*. Erişim adresi: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2020/09/YEN%C4%B0-EKONOM%C4%B0-PROGRAMI-K%C4%B0TAP%C3%87IK.pdf>.
- Warzecha, K., & Skorska, A. (2017). The phenomenon of social exclusion in European Union countries in relation to Europe 2020 strategy. *Public Policy and Administration*, 16(4), 657–671.
- Yazıcı, İ. G. (2018). Lizbon stratejisi ve Avrupa 2020 hedeflerinde bölgesel kalkınma ve sosyal politikalar. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 436–451.

Ek 1. Ulusal ve Uluslararası Literatür Özeti

Kaynak	Yöntem	Zaman Dilimi	Ülke Kapsamı	Sonuç
Stec & Grzebyk (2018)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler analiz edilmiştir.	2009–2014	AB üyesi ülkeler	AB Strateji hedeflerini tutturmada, İsveç, Finlandiya, Danimarka ve Avusturya'nın lider ülkeler olduğu saptanmıştır.
Ayllon & Gabos (2017)	Panel Veri Analizi	2004–2010	AB Ülkeleri	Yoksulluk göstergesinin en fazla etkilendiği ülke Polonya, en az etkilendiği ülke ise İspanya olarak tespit edilmiştir.
Stanickova (2017)	Veri Zarflama Analizi.	2010–2015	AB üyesi ülkeler	AB üyesi ülkeler arasındaki eşitsizlikten ziyade ülke içi eşitsizliklerin daha önemli boyutta olduğu tespit edilmiştir.
Warzecha & Skorska (2017)	Çok Boyutlu Karşılaştırmalı Analizi, Ward's Metodu.	2005–2015	AB Ülkeleri	En düşük yoksulluk göstergesi değerinin Çek Cumhuriyeti'ne, en yüksek yoksulluk göstergesi değerinin ise Bulgaristan'a ait olduğu saptanmıştır.
Spisakova ve ark. (2016)	Regresyon Analizi.	2002–2014	Güney Avrupa Ülkeleri	Genel olarak AB'nin güney ülkelerinden Portekiz, Malta, Bulgaristan, Hırvatistan, İtalya ve İspanya'nın hedeflerin oldukça gerisinde kaldığı tespit edilmiştir.
Balcerzak (2015)	Çok Değişkenli Analiz Yöntemi, Sıfır Ünitaryasyon Metodu.	2004–2013	AB Ülkeleri	2004 yılından 2013 yılına yeni AB üyesi ülkelerin 2020 Strateji hedeflerine ulaşmada önemli bir ilerleme kaydettiği görülmüştür.
Priede ve Neuert (2015)	Küresel Rekabet Gücü indeksine ilişkin veriler veriler kullanılmıştır.	2007–2015	Amerika, Japonya, Çin, Güney Kore, Hindistan, Brezilya, Rusya ve AB üyesi ülkeler.	Uluslararası rekabet gücünün anahtar faktörü olarak değerlendirilen "yenilik kapasitesi" nin en yüksek olduğu ülkelerin Finlandiya, Almanya, İsveç, Hollanda, Danimarka ve İngiltere olduğu belirtilmiştir.
Kaposzta & Nagy (2015)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler analiz edilmiştir.	2000–2013	Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovakya	Macaristan hariç, ülkelerin sera gazı emisyonları, yenilenebilir enerji payı, insani kalkınma ve yoksulluk riski azaltımı göstergelerinde iyi bir performansa sahip oldukları tespit edilmiştir.
Goedeme (2013)	AB istatistikleri gelir ve yaşam koşulları verilerinden yararlanılmıştır.	2007–2008	Tüm AB üyesi ülkeler ve İzlanda, Norveç, İsviçre ve Türkiye.	Hammadde yoksunluğu göstergesinde AB üyesi ülkeler arasındaki farkın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Brauers, Balezentis & Balezentis (2012)	Çok Amaçlı Bir Değerlendirme Metodu.	2010–2012	AB Ülkeleri	AB 2020 Stratejisi hedeflerini gerçekleştirmede İsveç, Lüksemburg, Finlandiya, Hollanda ve Danimarka'nın başarılı performans sergileyen ülkeler olduğu saptanmıştır.
Mitev Gerovska & Stubbs (2012)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler analiz edilmiştir.	2005–2010	Hırvatistan ve Makedonya	Hırvatistan ve Makedonya'nın özellikle istihdam, eğitim ve yoksulluk göstergelerine ait hedefleri başarmada ciddi zorluklarla karşılaşacağı tespit edilmiştir.
Balezentis ve ark. (2011)	Çok Amaçlı Bir Değerlendirme Metodu.	2005–2008	AB Ülkeleri	İsveç ve Finlandiya'nın performansı en yüksek ülkeler olduğu tespit edilirken; Bulgaristan ve Malta ise en düşük performansa sahip ülkeler olarak tespit edilmiştir.
Leon & Nica (2011)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler analiz edilmiştir.	1999–2009	AB Ülkeleri	Aynı gelişim trendinin sürdürüldüğü takdirde sadece Finlandiya, Avusturya, İsveç, İrlanda ve Danimarka'nın Ar-Ge'deki yatırım hedeflerine ulaşabileceği öngörülmüştür.
Roth & Thum (2010)	Barro ve Lee'ye ait veri seti ile Eurostat veri setinden yararlanılmıştır.	1990–2008	AB üyesi ülkeler, OECD ülkeleri ve Çin, Hindistan ve Brezilya.	Çin'in Ar-Ge harcamalarının özellikle 2000 yılından itibaren hızla arttığı tespit edilmiştir.
Lorcu (2015)	Çok Boyutlu Ölçekleme Tekniği	2010	AB Üyesi ve AB'ye aday ülkeler	Araştırma sonucunda, eğitim hedeflerini gerçekleştirmede Türkiye, Bulgaristan ve Romanya'nın, özellikle Finlandiya ile Danimarka'dan ayrıldığı tespit edilmiştir.
Selek Öz & Karagöz (2015)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler değerlendirilmiştir.	2014	AB Ülkeleri.	2020 hedeflerine en fazla yaklaşan ülkelerin Almanya, İsveç, Lüksemburg, Litvanya ve Çek Cumhuriyeti olduğu; en başarısız ülkelerin ise Yunanistan ve İspanya olduğu belirlenmiştir.

Aykın & Korkmaz (2014)	Kümeleme Analizi.	2010	AB Üyesi Ülkeler ve Türkiye	Türkiye'nin AB 2020 hedeflerine en uzak olduğu değişkenler; istihdam oranı, okulu erken yaşta bırakanların oranı ve yükseköğrenime katılma oranı olarak tespit edilmiştir.
Özmuşul (2012)	Eurostat ve OECD veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır.	2010	AB Ülkeleri.	Yükseköğretime katılımda Lüksemburg, İrlanda ve İsviçre; erken terk oranlarını azaltmada Hırvatistan ve Lüksemburg ve erken çocukluk eğitime katılımda Almanya 2020 hedefine ulaşan ülkeler içinde en çok ilerleme kaydeden ülkeler olmuşlardır.
European Commission (2011a)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır.	-	AB Ülkeleri.	2050 yılına kadar ulaşım sistemindeki sera gazı salımının 1990 yılına göre %60 oranında azaltılması öngörülmüştür.
European Commission (2011b)	Eurostat veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır.	-	AB Ülkeleri.	Sera gazı emisyonlarının 1990 yılına göre 2030 yılında %40 oranında azaltılması hedeflenirken, bu oranın 2040 yılında %60, 2050 yılına kadar da %80 oranına ulaşacağı öngörülmüştür.
European Commission (2013a)	Eurostat ve OECD veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır.	2012–2013	AB Ülkeleri.	2012 yılında araştırma ve yenilikçilik alanında çok önemli ilerlemeler kaydedildiği ve somut adımlar atılarak bu alana verilen önemin arttığı belirtilmiştir.
European Commission (2013b)	Eurostat ve OECD veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır.	2008–2012	AB Ülkeleri.	2008–2012 döneminde yaşanan ekonomik krize rağmen, Avrupa Birliği'nin yenilikçilik performansının iyileştiği tespit edilmiştir.

Kaynak: Yazar(lar) tarafından uyarlanmıştır.

Etik Beyanı : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları : Reyhan ÖZEŞ ÖZGÜR, çalışmada Özet, Giriş, I, II, III, Sonuç, Kaynakça bölümlerinde ve literatür taraması, veri toplama, analiz aşamalarında katkı sağlamıştır. Mehmet ZANBAK, çalışmada Özet, Giriş, I, II, III, Sonuç, Kaynakça bölümlerinde ve literatür taraması, veri toplama, analiz aşamalarında katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı: %50, 2. yazarın katkı oranı: %50.

Çıkar Beyanı : Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement : The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, ÖHÜİBF Journal has no responsibility and all responsibility belongs to the authors of the study.

Author Contributions : Reyhan ÖZEŞ ÖZGÜR has contributed in the Abstract, Introduction, I, II, III, Conclusion, Bibliography sections and the stages of literature review, data collection and analysis. Mehmet ZANBAK has contributed in the Abstract, Introduction, I, II, III, Conclusion, Bibliography sections and the stages of literature review, data collection and analysis. 1st author's contribution rate: 50%, 2nd author's contribution rate: 50%.

Conflict of Interest : There is no conflict of interest between the authors
